This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY.

Digitized by Google

Scan 48/0.180

Harvard College Library

FROM THE FUND OF

CHARLES MINOT
(Class of 1828).

Received 17 Jan. 1889.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Norsk historisk kildeskriftfond. Skrifter, 11.

JÓMSVÍKINGA-SAGA

I

LATINSK OVERSÆTTELSE

AF

ÁRNGRIM JONSSON.

UDGIVEN AF

(Gustav) Antonio
A. GJESSING.

KRISTIANSSAND.

S. A. STEENS BOGTRYKKERI.

1877.

Digitized by Google

Scan 4870.180
~~Scan 4780.20~~
~~IV .3589~~

Minot fund.

Digitized by Google

Forord.

(Hvor intet andet bemerkes, citeres Pagina efter Kristianiaudgaverne.)

Jomsvikingesaga er, udenfor dens Benyttelse i den norske Kongesaga, bevaret i *to Hovedformer:* Den ene begynder: "Maðr er nefndr Toki" og omfatter *kun* Palnetokes Historie, Jomsborgs Anlæg og Jomsvikingernes Tog mod Norge; den anden omfatter som *første Del:* Gorm den gamles Historie og Harald Blaatands Forhold til Harald Graafeld, Haakon Jarl og Keiser Otto, og som *anden Del:* Palnetokes Historie, Jomsborgs Anlæg og Jomsvikingernes Tog mod Norge.

Den første Hovedform er rimeligvis, med Hensyn til Stoffets Omfang, den oprindeligste, da den med større Enhed i Emnet indskrænkes til Jomsborgs Anlæg og Jomsvikingernes Hærfærd. I denne Form er Sagaen bevaret i en yngre Membran (15de Aarh.), AM. 510 qv. og i Papirshaandskrifterne: AM. 13 fol.; AM. 288 qv., 289 qv., 290 qv. og som Brudstykke i AM. 293 qv.[1] En vel udført dansk Oversættelse, maaske efter AM. 288 qv. og 13 fol., findes i Kgl. Bibl. Thottske Saml. som No. 981 fol. Den islandske Text er oftere citeret af af Bartholin i hans Antiqvit. Dan. og opføres sammesteds blandt hans islandske Kilder med Titel "Jomsvikinga saga". I sin Helhed foreligger Texten trykt kun i Hammarskölds uheldige Udgave, Stockh. 1815, som dennes *anden Del*, efter AM. 288 qv., der har Varianter fra AM. 13 fol. og hos Hammarsköld siges confereret med AM. 289 qv.

Jomsvikingesaga i denne Redaction er vistnok sterkt overarbeidet i lignende Grad som Redactionen i Fm. S. XI; men den har en særlig Interesse ved dens flere Overensstemmelser med Kongesagaen [Fagrsk. (cf. p. 47 og Fm. S. XI 124 f. B.) Heimskr. Odds Ol. s. Tr.] og dens Anførsel af Sæmund frode som Autoritet ved en af disse, nemlig Jomsvikingernes Skibetal ved Afreisen fra Jomsborg. Stedet følger aftrykt efter AM. 510 qv. med Opløsning af Forkortningerne og Varianter fra de øvrige Haandskrifter:

Nv er fra þui at segia[2] þa er[3] at þeirre stundu kemr er[4] veizluna skal sækia. Þa fara jomsvikingar ur landi [&. hafa allt jd bezta lid sítt[5]. Þar greínazt[6] menn áa hue[7] micit lid jomsvíkingar hafa[8] haft af jomsborg at

[1] Det i Kjøbenhavnerudgaven af 1824, som herhen hørende, omtalte "No. 346 i arkarformi af handritum Súhms i bókahirzlu konúngsins" har jeg ikke kunnet faa nogen Underretning om.

[2] 289: Nu er ad segia frá þvi.

[3] 288: for: þa er: þegar, i Margen: þa er; 290: blot: er ad veitslunnj kemur fara Jomsv.

[4] 288: ad. [5] 288: hid besta lid sitt allt. [6] 290 fra [blot: greyner,

[7] 290: hvad. [8] 288 & 290: hafi.

Digitized by Google

þessu sinne. segia þat marger at þeir hafi haft [halft annat .c. skípa[1]. & [hafi haft[2] halfan almenning af borginne. Enn[3] sumer segia at[4] þeir hafi haft [.lx. langskip & oll akaflega stor.[5] & so segir sæmundr hinn frodi at þeir hafi so haft.[6] & hafi þetta lid miog valit verit þat sem einna þotte þeim[7] bezt til orrosto. Nu fara jomsvikingar þar til er[8] þeir koma vit síoland j danmork.

Dette Sæmunds Skibetal "60" gjenfindes i Fsk. p. 44; Hkr. 153 & 155 og O. T. 15, hvorhos Odd sammesteds ogsaa udstrækker Kampen i Hjørungavaag over tre Døgn ligesom den her omhandlede Redaction, hvad Hammarsköld vilkaarligt har udeladt (cf. Udg. pag. 204 Anm.).

Redactionen, som den nu foreligger, er rimeligvis dannet paa Grundlag af en ældre kortfattet skreven Beretning om Jomsvikingerne med sterke Udvidelser fra en fyldigere Tradition, og Forholdet mellem den og de nævnte Kongesagaer er maaske nærmest at opfatte saaledes, at de alle støtte sig middelbart eller umiddelbart til et Arbeide fra Sæmunds Haand.

Den anden Hovedform af Jomsvikingesaga er fyldigst bevaret i AM. 291 qv. (FM. S. XI) og i Flat. I.

I Flat. er den indført med den for den større Olafs s. Tr. eiendommelige Indledning; men de for Redactionen fremmede Indskud er der lette at udskille, og Sammenligning med Fm. S. XI viser, at denne sidste har modtaget enkelte vistnok senere Udvidelser udover Flat's Text. At ogsaa Flat. har havt begge Taatter forbundne til en samlet Jomsvikingesaga, ligesom Fm. S. XI, sees af Citatet Flat. I. 113: "Sva segir saga Jomsvikinga at Poppo het byskup" etc., som ogsaa gjenfindes i AM. 62 fol.

Det eiendommelige ved denne Redaction er, som nævnt, Sammenstillingen af Beretningerne om de ældste Danekonger som en første Taatt med den egentlige Jomsvikingesaga fra "*Toke*" som anden Taatt. At denne Forbindelse af de to Afdelinger ikke er oprindelig, synes der at være et Spor af i Arngrims Betegnelse af Harald Blaatand ved den første Omtale af ham i anden Afdeling (Sect. III c. XI p. 21) som "Daniæ præsidentem", skjønt han alt oftere er nævnt i første Afdeling. Tillægget ser nemlig ud som en Levning fra Taatten som selvstændigt Hele begyndende: "Maðr er nefndr Toki" etc. I Hammarskölds Udg. pag. 27 og Flat. I. 154 siges ogsaa her parallelt: "Har. konungs Gormssonar", men i Fm. S. XI og Stokh. cod. 7 qv. er denne Distinction allerede afstreifet. Dog er denne Sammenslutning rimeligvis temmelig gammel, om man end ikke udenvidere tør forudsætte en saadan forud for Fagrsk., Heimskr. og den større Ol. s. Tr., fordi disse har Stof fra begge Afdelinger, da dette kan være optaget fra Grundkilderne før deres Sammenknytning til Redactioner som i Flat., Fm. S. XI, Stokh. cod. 7 og nærværende Arngrims Oversættelse. Det sikreste er vel her endnu at holde sig til vedkommende ældste Haandskrifters Tid: Stokh. cod. No. 7 sættes til Begyndelsen af 14de Aarh.; AM. 310 qv. (Odds Ol. s. Tr. Fm. S. X), hvor vistnok Laan fra Jomsvikingesaga i denne vidtløftigere Redaction er optaget, antages skreven i

[1] 288 & 290 fra [200 skipa (288 i Margen: halft annat hundrad).
[2] 290 fra [mgl.; 288: hafi þá haft. [3] 290 mgl. [4] 289 & 290 mgl.
[5] 288 fra [lxxx l. o. ø stór ákafliga; i Margen: lx.
[6] 288: so haft hafi. [7] 288 & 289: þeim þótti eirna; 290: þ. þ. eigna.
[8] 288, 289, 290 & 18 fol. mgl.

Digitized by Google

Norge i Slutn. af 13de Aarh.; men naar AM. 291 qv. (Fm. S. XI) skydes tilbage mod 1200, tillægges dette Haandskrift utvivlsomt en altfor høi Alder ligeoverfor Redactionens Præg af sen Tilblivelse. Selv om nu Originalen for Arngrims Oversættelse antages adskilligt ældre end Texten i AM. 291 qv., maa Redactionen dog sættes efter 1200, da dens udførlige Skildring af Ottos Danmarkstog synes at maatte kræve Monografier over Olaf Tryggvesøn (Gunnlaug?) som Kilder. Foreløbigt bør saaledes Tidsgrændserne for den vidtløftigere Jomsvikingesagas Tilbliven neppe sættes snevrere end 1200–1300.

I den større Ol. s. Tr. (Fm. S. I. 114 f.) har det tilsvarende til Jomsvikingesaga's første Del en eiendommelig Redaction, idet der istedetfor Jomsvikingesaga's korte Ætrække: Gormr hinn barnlausi — Knútr — Gormr hinn heimski, gamli, ríki — Danekongernes Æt gjennem Fosterfædre føres op til Gorm Audulfsson og videre til Moald digre, hvorunder den kommer i Forbindelse med Sigurd Orm i Øie og Ragnar Lodbrok og omfatter for Jomsvikingesaga's Vedkommende Ledene: Gormr (I) hinn heimski Audulfsson — Knútr hinn fundni (ell. Þrælaknútr) — Gormr (II) — Hörðaknútr (son Sigurðar ok Blæju [ell. Helenu]) — Gormr (III) hinn gamli. Dette er vistnok en senere Sammenstøbning af den for Jomsvikingesaga oprindelige kortere Række paa de tre Led og den sædvanlige Ætrække for de danske Konger, som ogsaa findes i Heimskr. 130: Ragnarr Loðbrók — Sigurðr ormr í auga — Hörðaknútr — Gormr hinn gamli.

Med denne Tilknytning til Ragnars Æt hænger det rimeligvis sammen, at i Fm. S. I 117 f. Knútr Danaást siges falden i Northumberland, Lodbroksønnernes gamle Rige — "töldu þeir þat arftekjulönd sín er átt höfðu Loðbrókar synir". Den hele Combination synes oprindeligt fremmed for Jomsvikingesaga, og har rimeligvis oprindeligt sin Hjemmel i et Arbeide om Danekongerne beslægtet med Sögubrot af Fornkonungum og Þáttr af Ragnarssonum, Fa. S. I.

Disse to Træk, den længere Ætrække og Knuts Fald i Northumberland, forekommer nemlig kun i Fm. S. I. og i Jomsvikingesaga's første Del, forsaavidt den sættes i Forbindelse med den større Ol. s. Tr., det vil sige, i Flat. 1. 98 og 106, hvor dog Knuts Fald i Northumberland kun medtages som Variant til Jomsvikingesaga's Beretning om hans Fald i Limfjorden (p. 105), og i Hammarskölds Udgaves første Afdeling: "Inledning till Berättelsen om Sjökämparne af Jomsborg utur en gammal Pergamentsbok" (uden haandskriftlig Forbindelse med Hammarskölds anden Afdeling). Herved viser formentlig denne Fremstilling sig som en for den egentlige Jomsvikingesaga uorganisk Combination, da der ingen Grund kan sees til bagefter at forkorte Ætrækken og ombytte Beretningen om Knuts Fald.

Et andet Sagntræk, som neppe heller oprindeligt tilhører den udførligere Jomsvikingesaga, er Fortællingen om Arnfinn Jarl og hans Søster som Fundneknuts Forældre. Dette findes ikke i Arngrims Oversættelse, men fortælles udførligt i den større Ol. s. Tr. Fm. S. I. 111 f., hvor man har: den længere Ætrække, Forbindelsen med Lodbrokætten, Gorm Audulfsson som "skattkonungr á Jótlandi" og den dobbelte Trælefrigivelse, som foranlediger Navnet Þrælaknútr, ligesom samme Fremstilling ogsaa refereres i AM. 62 fol. *(S)* — ri-

Digitized by Google

meligvis en senere Parallel til Flatb. for Ol. Tr. saga's Vedkommende bygget paa samme Original som Grundlag.

Hammarskölds første Afdeling indfletter Fortællingen ganske som i Flat. I. 97, kun tilføies ved Gorm Audulfsson: "er réð fyrir Danmörku", medens Flat. endnu fra Ol. s. Tr. beholder: "er enn var skattkonungr a Jotlande" — hvad giver Hammarskölds Text Præg af at være mere løsgjort fra Ol. s. Tr. og udtrykkeligt bestemt til Indledning for en Jomsvikingesaga. Saavel hos Hammarsköld som i Flat. er da Fortællingen rimeligvis indkommen fra Ol. s. Tr. under Jomsvikingesaga's Indlemmelse i denne, og den hører sammen med de flere Spor efter Combinationen i dem begge: Gorm kaldes Audulfsson, den længere Ætrække indtages, Sigurd Orm i Øies Hustru kaldes Helena = AM. 62 fol., Arnfinn kaldes Karl d. Stores Jarl, hvad vel hænger sammen med "Ættartölur konunga ok keisara", der atter støtter sig til udenlandske Kilder, Skoven Myrkvid nævnes og begge Trælepars Frigivelse. (Denne Bemerkning om Trælefrigivelsen, Flat. 1. 98, Hmsk. c. 2, er i begge uforstaaelig og finder først sin Forklaring i Fm. S I., 111 & 113 og AM. 62 fol. Ved Siden af denne Hentydning til Olafssagaens Fortælling, at Knut blev funden af Gorms vinkjøbende Træle, indfører Flat. og Hmsk. tillige Jomsvikingesaga's Findere, Hirdmændene Hallvard og Haavard, saa man her har tydeligt Spor af Sammenstøbning af tvende Sagn).

Hammarskölds første Afdeling følger saaledes lige fra Begyndelsen omtrent ordret Redactionen i Flat. I. fra pag. 97 til pag. 104 (105 f.), men forlader denne i sit cap. 7 for at fortælle Knut Danaasts Fald i England parallelt med Fm. S. 1. 117 f., dog saa, at Flat's Text til Slutningen tages supplerende med. Den er altsaa forsaavidt conseqventere end Flat. I. i Gjennemførelsen af Combinationen af den egentlige Jomsvikingesaga (Fm. S. XI) med Fremstillingen i Ol. s. Tr., at i Forbindelse med Danekongernes forudgaaende Opknytning til Lodbrokætten ogsaa Knuts Fald henlægges til England under Forsøg paa at gjenvinde Ættens Arverige der, istedetfor til Danmark, som i Fm. S. XI, eller til Irland, som hos Arngrim.

Hertil føies da slutteligen hos Hammarsköld endnu to korte Kapitler: c. 9: "Svík Hákonar jarls", og c. 10: "Haraldr kristnaðist", svarende til Fm. S. XI's og Arngrims vidtløftige Fortælling om Harald Graafelds Fald og Ottos Danmarkstog, idet der ved den første Begivenhed henvises: "eptir Því sem segir í konungabók."

Meget nær beslægtet med denne Hammarskölds første Afdeling er det tilsvarende første Afsnit af Stokh. cod. No. 7 qv., (diplomatarisk udgiven af Docent G. Cederschiöld, Lunds Univ. Årsskrift Tom. XI), som nærmest gjør Indtryk af at være et tildels stærkt forkortet Udtog af Hammarskölds—Flat's Text med Tilhjælp af eller ialfald Kjendskab til den udførligere Jomsvikingesaga i dens selvstændige Form.

No. 7 begynder vistnok, uden Opknytning til Lodbrokætten, med den kortere Ætrække, som vi gjenfinde den i Arngrims Oversættelse, men lader i Inconseqvense hermed, mod Fm. S. XI og Arngrim, Knut falde i Northumberland — „ok tauldu Þat arftekinn hluta sinn er att hofðu Loðbrókar synir ok aðrir Þeirra forellrar"! p. 5 —; og forøvrigt slutter dette Afsnit i No. 7 sig

Digitized by Google

nøie til Hammarskölds første Afdeling, især med Hensyn til den korte Berøren af Danekongens Forhold til Harald Graafeld — "eptir þui sem segir i konungabók" — og til Haakon Jarl og Otto II, Emner, der som nævnt i Fm S. XI & Flat. og hos Arngrim har faaet en meget udførlig Behandling, rimeligvis under Benyttelse af Kongesagaerne.

For Jomsvikingesaga's anden Afdeling slutter No. 7 sig fremdeles som Uddrag nærmest til Flat., fjernere til AM. 291 (Fm. S. XI) forsaavidt, at denne har Led udfaldne ved skjødesløs Afskrift, der ikke mangler i Flat. og No. 7, og paa den anden Side enkelte Udvidelser fremmede for dem begge.

Det har sine Vanskeligheder at bestemme Forholdet mellem Hammarskölds første Afdeling og No. 7. Man kan vistnok ofte fristes til at forklare det saaledes, at den Hammarsköldske Text er dannet paa Grundlag af No. 7 ved Udfyldninger fra Flatøbogen; men da maatte dette være foregaaet paa den Maade, at Afskriveren har fulgt No. 7 Ord for Ord og ved ethvert forekommende Tillæg i Flat. optaget dette, ei blot større Stykker og Sætninger, men Ordforbindelser, ja enkelte i og for sig uvæsentlige Ord, og dog svarer ikke heller disse Udvidelser hos Hammarsk. eller begges Fællestext altid Ord til andet til Flat. (eller Fm S. XI). En saadan Supplering af Texten i No. 7 til Hammarskölds synes dog urimelig og uforklarlig, især hvis den skulde tænkes foretagen af en Bearbeider af Texten til Trykning. Det samme Resultat kunde jo dog langt lettere naaes ved ligefrem Afskrift af Flat.'s Text. No. 7's Præg af at være et Uddrag er ogsaa saa sterkt, at man da næsten nødedes til at antage det besynderlige Træf, at Flat.'s Redaction først skulde være forkortet til No. 7 og saa denne atter i Hammarskölds Redaction ved Tilhjælp af Flat. restitueret til sin oprindelige Skikkelse.

Det eneste, som synes at give Texten i No. 7 nogen større Selvstændighed ligeoverfor Hammerskölds, er, at dens Forkortninger i Fortællingen om Knut Danaasts Fald oftere falder sammen med Fm. S. 1. 118, saa disse to Texter her omtrent bliver identiske; dog kan dette vel være en Tilfældighed.

Ligeoverfor en saadan Stammen fra No. 7 som ovenfor forsøgsvis antydet, med saa betydelige Supplementer fra Flat. texten, vilde det ogsaa være fuldstændigt vildledende, at den Hammarsköldske Text siges gjengiven "utur en gammal Pergaments Bok". Denne er vistnok endnu ikke bleven paavist; men der er et eiendommeligt Textforhold mellem No. 7 og Hammarskölds Udgave, der synes at gjöre det høist sandsynligt, at den sidste er trykt netop efter det Haandskrift, hvoraf No. 7 er et Uddrag Sammenligner man nemlig de af Cederschiöld i hans diplomatariske Udgave af No 7 givne Oplysninger om Rettelser i Haandskriftet med Hammarskölds Text, ser man, at denne overalt har det oprindelige omend feilagtige Udtryk, ikke No. 7's Rettelse. Saaledes har Cederschiöld:

Note 55, 3: (aúsa uatni[3]) Ändradt från "nafni" = Hmsk, p. 5: "ause nafni".

56, 3: (munu[3] muna) Ändradt från muna = Hmsk. p. 12: "mun a muna".

56, 5: (sinum[5] lanndzmonnum) Skrifvet ſ, som är ändradt från l. Cf. Hmsk. p. 13: "ollum landsmonnum sinum".

Digitized by Google

Note 57, 4: (munn enum[4] ellrum m.) mun̄ öfver raden; enu̅ ändradt från ena. = Hmsk. p. 19: "munnina".

58, 7: (giallda skatta Dana konungi[7]) först skrifvet af nor̆ [= Noregi] sedan har nor ändrats till dana och k̄ [= konungi] tillagts men af oriktigt fått kvarstå. Cf. Hmsk. p. 24: "af Norena Kongur".

58, 8 (Otti[8]). Ändradt från otta. = Hmsk. p. 24: "Otta".

Her kan Note 58, 7 endnu vække Tvivl, men paa Forespørgsel har Cederschiöld herom godhedsfuldt oplyst, at han "anser sig ej kunna med bestämdhet afgöra, huru vida k̄ är tillagdt efteråt eller icke. Det står neml. sist i raden, icke öfver raden. Har k̄ varit med från början, så betyder nor̆ = Noregi, k̄ = konungi = Danakonungi."

Den naturligste Forklaring synes derfor at være den, at No. 7 er en gjennemgaaende Forkortning af den Codex, hvis første Del er gjengiven af Hammarsköld, ligesom No. 7 ogsaa senere viser en lignende Forkortning af Redactionen i Flat. & Fm. S. XI i Sagaens anden Del.

Hvis dette forholder sig rigtigt, har der altsaa forud for No. 7 foreligget en Redaction, der omtrent paa samme Maade, som senere Flat. (rimeligvis netop efter dette Forbillede), har inddraget Jomsvikingesaga (med samme Redaction som i Flat. & Fm. S. XI) i den større Ol. s. Tr. Af denne Original er nu kun levnet første Del gjennem Hammarskölds Udgave, medens man i Stokh. cod. 7 har et Uddrag foretaget, medens Originalen endnu forelaa i sin Helhed.

Som Merke efter, at No 7 ogsaa for anden Dels Vedkommende stammer fra en Jomsvikingesaga optagen i den større Ol. s. Tr., kan videre nævnes den allerede af Cederschiöld i Fortale p. 1 No. 2 paapegede ukritiske Indførelse af Sigmund Brestesøns Optræden i Jomsvikingeslaget p. 30, der kort omtales i Fm. S. I, 178 og Peder Clausens "N. K. Chronica" p. 136, forudsættes i Fm. S. X 258 og udførligt fortælles i Flat. 1. 193 f., hvor den støttes til Hjemmel af Are frode og synes laant fra Færeyingesaga. I Stokh. cod. 7 staar vistnok Bemærkningen om Sigmund som en Levning efter dens Originals Combination af Jomsvikingesaga med Ol. s Tr.

Karakteristisk for dette Forhold er det da ogsaa, at No. 7 slutter med Omtale af Olaf Tryggvesøns Ankomst til Norge og Kristning af Landet, med Henvisning for Haakon Jarls Død: eptir Þuí sem segir i konunga sögum.[1]

Hammarskölds og No. 7's to korte Kapp. om Harald Graafeld og Otto ser nærmest ud som Erstatningskapp. for Arngrims og Fm. XI's udførligere Fremstilling; alligevel vække de Formodning om, at Fortællingerne herom kjendtes som ikke oprindeligt hjemmehørende i Jvs., men laante dertil fra andre Verker. Dette bestyrkes ved Hmsk.'s og No. 7's Henvisning til "Konungabók" for Har. Graaf.'s Vedkommende og Arngrims Henvisning til "Historia Norvagica" for Oles og Olaf Tryggvesøns Identitet. Den oprindelige Kilde til Jomsvikingesaga's Fortælling om Olafs Optræden ved Danevirke tør maaske have været Gunnlaugs Verk

[1] Det maa dog ved denne Opfatning af Stokh. cod. No. 7 qv. bemerkes, at jeg ikke har havt Anledning til at se de i Sverige værende Haandskrifter af Jomsv.s., der maaske kan stille Sagen i et andet Lys.

Digitized by Google

Det Arnemagnæanske Haandskrift No. 291 qv, som er aftrykt i Fm. S. XI, har jeg ikke i sin Helhed confereret med Udgaven; men en Feil i denne bør dog her paapeges, da den kan lede til Feilslutninger ved en kritisk Undersøgelse af Sagaredactionernes indbyrdes Forhold. I Udgavens fortløbende Text findes (Fm. S. XI p. 17, 23, 67) følgende tre kronologiske Notitser, her aftrykte efter AM. 291 med Opløsning af Forkortningerne:

Pag. 17) Þa hafði hann (ɔ: Gorm) konungr uerið yfir donom ner tio tigom uetra.

(Pag. 23) Þa hafði hann (ɔ: Harald Graafeld) raðit firi noregi xv uetr met berðrum (!) sinum & gunnildi móður sinni.

(Pag. 67) lic haralr (!) konungs uar fært til rois kelldo & Þar iarðat Þa hafði hann konungr uerið yfer donom .xl. & vii uetr eptir Gorm konung fauður sinn".

Disse tre Notitser er alle Marginalnoter med en og samme Haand, der er forrskjellig fra Haandskriftets, og de høre saaledes ikke oprindeligt til Texten. De findes heller ikke i Arngrims Oversættelse eller i Flat. I. 106 & 163. (Notitsen p. 23 har Flat. I. 85 i anden Forbindelse). Den første Notits gjenfindes Fm. S. I, 119 og St. cod. 7 p. 6: Þa hafði hann verit konungr x tigi vetra" — og har rimeligvis staaet saaledes ogsaa i Hammarskölds Original, cf. Udg. p. 23: "Triatigi Vetra". Den anden kan være hentet fra Kongesagaen f. Ex. Fm. S. I. 89 (Flat I. 85). Den tredjes Aaremaal kan jeg ikke paavise andetsteds; Jordfæstelsen i Roskilde derimod nævnes først af Ad. Brem. II 26; cf. Flat. I. 18 — Fm. S. XI 419.

Som en Parallel til AM. 291 qv. (ved Siden af Jvs. i Flat., Hammarskölds første Afdeling og Stokh. cod. 7 qv.) maa betragtes den her aftrykte latinske Oversættelse af Jomsvikingesaga ved den lærde Islænding Arngrimr Jónsson (f. 1568 — d. 1648). Dens norrøne Original maa uagtet sine Afvigelser have ligget AM. 291 qv. meget nær, men har vistnok givet Redactionen i en noget ældre, kortere Form.

Til Grund for Udgaven ligger to omtrent samtidige Afskrifter fra forrige Aarh.: No. 1778 qv. i Ny Kgl. Saml. i det Kgl. Bibliothek i Kjøbenhavn og No. 59 qv. a, blandt Additamenta i den Arnemagnæanske Samling, hvorhos ogsaa et kort Udtog af Arngrims Oversættelse, Gml. Kgl. Saml. No. 2434, qv., har været til Støtte ved Udgivelsen.

No. 1778 qv. afskrev jeg selv forstørstedelen under mit Ophold i Kjøbenhavn Høsten 1876. Afskriften har oprindeligt tilhørt Klevenfeldts Bibliothek og er opført i Museum Klevenfeldianum under No. 158 som "Jomsvikinga-Saga oversat paa Latin af Arngrim Jonæ, skreven af Rask" — rimeligvis den samme Mand, som sammesteds nævnes ved No. 96: "Absalon Petersøns Norriges Beskrivelse meget nitid skreven ved Casserer Rask".[1] Afskriften af Jomsvikingesaga er ogsaa meget smukt skreven og har kun faa Feil. Den er i liden Kvart og slutter pag. 86, hvorpaa følger fremdeles med samme Haand Afskrift af 10 Noter paa Latin (pag. 87—92).

Note 1 gjør opmerksom paa, at Bartholin i Antiqvitates Danicæ (Hafn.

[1] I Rigsarchivet i Kristiania er man enig om, at det er Christian Rasch, yngste Søn af Rektor Jakob Rasch i Kristiania († 1737), f. 1734, Etatsraad og Toldkasserer i Porsgrund,

Digitized by Google

1689) blandt sine (latinske) Kilder opfører: "Arngrimi Jonæ versionem latinam Historiæ Jomsvichensium" og blandt de norrøne "Jomsvikinga Saga".

Note 2 paaviser Afskriftens Identitet med Arngrims Oversættelse ved Henvisning til Bartholins ordrette Citat lib. I cap. XI pag. 189 af Passus fra Sagaens Slutning: "Porro Theodorus — conservarunt", "attestante Arngrimo Jonæ in versione Latina ejusdem historiæ".

Note 5 gjør opmerksom paa Forskjellen i Kapiteltal og Indhold mellem Bartholins Citater af Jomsvs. og den latinske Oversættelse. Bartholins fleste Citater er imidlertid hentede fra hans norrøne Exemplar, der har havt den Hammarsköldske Text, saa deraf intet kan sluttes med Hensyn til Arngrims Oversættelse.

Note 6 paapeger, at Th. Torfæus i Series Regum Daniæ pag. 3 anfører "Jomsvikinga Saga, o: Jomsvikingorum (Juliniensium) historia".

Note 7 henviser til Arnoldus Hvidfeldt, Chronic: Dan: Part: I. Tom. I pag. 49 Edit. in fol — ibid: pag: 50, 109, der sees at have benyttet Oversættelsen.

Note 9 paapeger Henvisning til "Jomsburgensium sive Juliniensium hist: Ms: qvæ Jomsvikinga Saga nobis dicitur" i Auctar. Rariorum Anno MDCXCIX.

Note 10 paapeger fremdeles, at "Historia Ms: Jomsburgensium c. 34 paaberaabes: Oligeri Jacobæi Musei Regii p. 56 (Hafn. 1696) for Nordboernes Skik at merke Spaadomslodder "effigie humana, qvam Othini vel Thori esse Arngrimus Jonæ ibidem interpretatur".[1]

Den anden Afskrift, AM. 59, a qv. Addit. har min Medarbeider ved Udgivelsen Stud. mag. Guðmundr Þorláksson senere fremdraget. Han oplyser, at den er skreven med en smuk og tydelig Haand omtrent fra samme Tid som No. 1778; efter Jón Sigurðssons, Guðbrand Vigfussons og Thorlakssons bestemte Formening er den skreven af Jón Olafsson fra Grunnavík, (f. 1705 — d. 1779), rimel. efter 1730.

I 59 qv. mangler Ordene "Sectio I, II, III, IV"; men Overskrifterne og Kapitelinddelingen er de samme som i 1778 qv.

Ved Titelbladets: "Author hujus versionis est Arngrimus Jonæ" tilføies i 59: "vid. Th. Barthol. Antiqvitat. Danic. cap. XI p. 189." (Samme Citat som paapeges i 1778 Note 2). Haandskriftet har tidligere tilhørt Professor Möllmann (f. 1702, Professor Antiqvitatum Patriæ 1741, d. 1778).

Begge Afskrifter afvige lidet fra hinanden og lade ved fælles Feil formode, at de stamme fra en og samme Original.

Dr. Gustav Storm har under Udgivelsen godhedsfuldt tilstillet mig en Afskrift, han tidligere har taget af Kgl. Bibl.'s Gml. Kgl. Saml. No. 2434 qv., der viser sig at være et kort Uddrag eller en Indholdsfortegnelse af Arngrims Oversættelse.

At Arngrim er Oversætteren, har altsaa Bartholin ikke betvivlet, og da begge Afskrifters Titelblad ligelydende nævner ham som Forfatter, maa denne Bemerkning vel have staaet saaledes i den fælles Original, medens den i begge forekommende Henvisning til samme Sted hos Bartholin sandsynligvis

[1] Denne for Arngrims Oversættelse eiendommelige Omtale af Thors og Odins Billeder paa Haakon Jarls Spaadomslodder anfører allerede Bartholin, Antiqit. Dan. p. 471, hvor tilføies: "ut habuit exemplar Historiæ Jomsburgensium, qvod in sua versione secutum se Arngrimus Jonæ profitetur.

Digitized by Google

stammer fra Afskrifternes egen Tid. Jomsvikingesaga's Titel røber ogsaa den samme Ængstelighed ved at afgjøre enten de norrøne Kilder er islandske eller norske, som ellers fremtræder karakteristisk i Arbeider af Arngrim, f. Ex. Titlen: Rerum Danicarum fragmenta ex vetustissimis Norvagorum commentariis historicis (sive mavis Islandorum) translata" — og sammesteds cap. XV: "in Islandorum seu Norvagorum commentariis".

Om Uddraget i No. 2434 qv. har Dr. Storm sendt mig følgende Oplysninger:

"I den Oversigt over Anders Vedels Manuskripter, som almindelig kaldes Promus Condus, og som er forfattet i et af Aarene omkring 1590, findes under Afdelingen Tutum Vallum bl. andre: "19. Episcopi Norvagi, Grönlandi, Feroenses et Orkenoenses. 20. Roe dives tempore Suenonis Tiugskeg. 21. Om Ferö, mutilum. 22. Om Julinsborg. 23. Om Hogen Ifversön Jarl udi Harald Haardraades oc Svend Estrithsöns Tid. 24. Kong Knuds Valdemarssöns Vederlags Ret. 25. Genealogia R. R. Norvegiorum." Da man ved, at af disse Vedels Haandskrifter ialfald No. 19 og 24 i Sept. 1595 blev overgivne til Nils Krag og siden vistnok har tilhørt Universitetsbiblioteket[1], er det lidet rimeligt, at noget af de der nævnte Haandskrifter skulde længer existere. Derimod har vi i 2434 qv. (gl. kgl. Samling) Vedels[2] Excerpter af disse (og flere) Haandskrifter; navnlig kan mærkes, at vi her finder i Række efter hinanden først Bispe-Listen, saa Stykker med Overskrifterne Roo temp. Suenonis og FARØ, derpaa et længere Uddrag af Hakon Ivarssöns Saga og saa et Uddrag af en Jomsvikingasaga under Titelen "Jomnesborg", derpaa Stamtavler over norske Konger efter Fagrskinna (A.) og Vederlags Ræt samt nogle andre Stykker, hvoriblandt Beskrivelse af, "hvorledes det gik til paa Kiøbenhavn paa den nye Sal udi Herredag den 5 Juni Aar 89". Efter Bisperækken læses følgende: Atque hæc est Episcoporum illa superius commemorata series, quorum chronologiam si queam accuratiorem et uberiorem ex annalibus nostratium haurire, eam continuo ad Magnificentiam tuam transmittam. Valeas magnificentia tua et me inter clientes suos ut hactenus, etiam in postremum esse patiatur.

M. T. A.

Arn. I. I.

At det sidste Navn skal opløses "Arngrimus Jonas (Jonæ) Islandus", kan der ikke tvivles om; den fornemme Mand, som han sender Bisperækken, og som har laant samme til Vedel, kan vel ikke være anden end Vedels gamle Velynder Kantsleren Nils Kaas († 1594). Der kan heller ikke godt være Tvivl om, at de Bøger, som her laa til Grund for Vedels Uddrag af islandske Skrifter, alle vare skrevne af Arngrim. Om de er udførte under hans Ophold i Kjøbenhavn eller senere hjemme paa Island, mangler jeg Materialier til at afgjøre; i ethvert Fald er de fra Tiden kort før 1595. Med Sikkerhed kan man sige, at Vedel Aar 1590 endnu ikke kjendte Arngrims Jomsvikinga-saga, thi i sin "Sven Tiuveskegs Historie" benytter han kun Christiern Pederssöns Uddrag af den store Saga om Olav Trygvessön. Den ældste Benyttelse i Litteraturen, jeg ellers

[1] Blandt Huitfeldts Bøger, der afleveredes i Mai 1618 til Universitets-bibliotheket, nævnes en "Jonisburgensium sive Julinensium historia".

[2] ikke Svanings, som Erichson siger i sin Haandskriftkatalog. (Ogsaa Noterne er Storms.)

Digitized by Google

kjender, af Arngrims Jomsvikingasaga, er i Ar. Huitfelds Krønike (1603), hvor Danevirke beskrives."

Til Storms Ansættelse af Arngrims Oversættelse forud for 1595 skal jeg kun bemerke, at hans Fragm. Rer. Dan. og Supplem. Hist. Norv. fra 1596, 97, saavidt jeg har kunnet iagttage, ikke indeholder noget Spor af Oversættelsens men vel af Flat.'s Redaction.

Afskriften 59 er vistnok i det hele bedre end 1778; men dens Navnformer er utvivlsomt af den islandske Afskriver gjennemgaaende corrigerede efter islandsk Skrivemaade og Udtale, medens 1778 uden Kritik har gjengivet, undertiden med Feillæsning, Originalens Former; dette bekræfter ogsaa det af Storm fremdragne Udtog med Vedels Haand, som altsaa ikke er synderligt senere end selve Oversættelsen og rimeligvis er skrevet enten efter Arngrims eget Haandskrift eller vel snarere efter en Afskrift af dette.

Sectionsinddelingen efter de regjerende Danekonger er Stoffet uvedkommende og maa saaledes ligesom Sectionsoverskrifterne og Capitelinddelingen og maaske Capiteloverskrifterne skrive sig fra Arngrim, der ogsaa ellers inddeler i Sectioner. At Sectionsnumerne er forbigaaede i 59, skriver sig maaske fra, at selve Inddelingen er inconseqvent forsaavidt, at Sect. I. c. 2 egentlig skulde være en særegen Section.

Da Afskrifternes indbyrdes Afvigelser er saa ringe, og begge ingen selvstændig Interesse har, er i Udgaven ved forskjellige Læsemaader den formentligt oprindelige indsat i Texten og Varianten bemerket i Note. Haandskrifternes Liniebrud er i det væsentlige bevarede men ikke deres kalligrafiske Anordning af Overskrifterne.

Interpunctionen er lempeligt ændret og Brugen af store Begyndelsesbogstaver indskrænket til "Rex" og lignende Værdighedsbetegnelser i Apposition Navnene er i Regelen gjengivne i Texten med 1778's Retskrivning, dog er f. Ex. Thorchillus, Hallvardus, Gullharaldus, Gunnilda, optagne, da 1778 vakler i disse Former, men den sædvanlige Skrivemaade er dog: Torch., Halv, Gulh., Gunilda, som ogsaa støttes af 2434. Som Haandskrifternes almindelige Skrivemaade er ogsaa Norvagia, Norvagus, Norvagicus gjennemførte i Udgaven, uagtet de oftere vexle med Norvegia etc. Arngrim har rimeligvis selv vaklet i dette Stykke.

Forøvrigt er der i Udgaven ingen bevidst Afvigelse fra Haandskrifterne uden, at aabenbare Feil er rettede med tilføiet Note og ligegyldige orthografiske Egenheder afstreifede.

1778 har paa Titelbladet Feilskriften "Arngrinus" for Arngrimus og skriver stadigt "Jonisburgenses" o. lign. indtil Sect. IV cap. IX p. 37, hvorefter Formerne med "Jom" efterhaanden gjennemføres. No. 2434 har ligeledes Formerne med "Joni" ligesom "Gunsum" f. Gimsum, ndf. pag. 42., hvad Storm er tilbøielig til at betragte som tilhørende Arngrims Original; mig synes det dog rimeligere at antage, at de stamme i 2434 og 1778 fra en Feillæsning af Arngr.'s Mscr., og jeg har derfor optaget i Texten de rigtige Former.

Arngrims Oversættelse slutter sig, som nævnt, nærmest til Redactionen i Flat. I og AM. 291 qv. (Fm. S. XI), hvilken sidste dog har modtaget enkelte Udvidelser og Ændringer (f. Ex. om Saumæsa). Den bidrager saaledes til at

Digitized by Google

bestemme denne Redactions Omfang for Begyndelsens og Slutningens Vedkommende, der begge ved Lacune mangler i 291 og i Flat. er paavirkede af andre Kilder.

Eiendommelighederne ved Arngrims Redaction er i det væsentligste følgende:

1. Gorm den barnløse nævnes strax "Rex Daniæ", og Fundne-Knuts Forældre, Arnfinn Jarl og hans Søster, omtales ikke. Gorms Hirdmænd, Hallvard og Haavard, siges her enestaaende at stamme fra Norge.

Arngrim omtaler i Fragm. Rer. Danic. c. 19 den længere Ætrække fra Olaf Kinriksson med tre Gormer og den dobbelte Version af Knut Danaasts Død, cfr. Flat. I. 96—106; naar han da i sin Jomsvs. kun giver den kortere Ætrække, er der Grund til at tro, at han her uden Ændring gjengiver en enkelt foreliggende Redaction, som i dette Punct bestemt skiller sig fra Redactionen i Ol. s. Tr. Forsaavidt det nu forholder sig, som ovenfor formodet, at Stokh. cod. No. 7 qv. staar i Forbindelse med Ol. s. Tr. og muligens derfra har Sagnet om Arnfinn, saa er det mindre rigtigt, at den i Fm. S. XI er benyttet til Udfyldelse af 291's Lacune i Begyndelsen, der bliver at erstatte ved Arngr.'s Oversættelse.

2. Hos Arngrim kaldes Harald "Rex Holsatiæ" og indføres kun som Thyres Fader.

I Fm. S. XI's Redaction kaldes han Jarl "er réð fyrir Hollsetulandi, hann var kallaðr Klakkharaldr", hvorhos hans Rolle er betydeligt udvidet: han fostrer Knut Danaast, giver ham hele sit Rige og drager selv udenlands, hvor han antager Kristendommen. Forinden har han været indbuden til Julegilde af Gorm, men standses tre Aar i Rad af ildevarslende Undre ved Limfjorden, som Harald senere tyder for Gorm.

Alt dette findes ikke saaledes hos Arngrim, som derimod tildels fortæller disse Undre som Gorms Drømme før Giftermaalet med Thyre.

Hvad Gorm efter Fm. S. XI drømmer de tre Nætter i Rad, om Oxerne og Havdønet, er hos Arngrim hans Drøm den første Nat og tolkes om Uaar og et første Sammenstød mellem Kristne og Hedninger, endnu seirrigt for de sidste. Den anden Nat drømmer Gorm om de faldne og faldefærdige Æbler (Klakkharalds første Syn), hvad maaske mindre rigtigt tolkes om Hungersnød istedetfor om Troesskiftet. Den tredje Nat drømmer han om de ufødte Hvalpe (Klakkharalds andet Syn), hvad tolkes om Strid mellem Høvdinger indenlands, rimeligvis en Hentydning til Svein Tjugeskjægs Herjinger.

Klakkharalds tredje Syn (i Fm. S. XI), Bølgebrudet i Limfjorden, er aabenbart en Variation af Gorms Drøm om Brændingerne og røber saaledes disse Klakkharalds Syner som en senere Udvidelse. Det synes nærmest at maatte forstaaes om Harald Blaatands og Knut Danaasts Kamp i Limfjorden, men viser sig dermed ogsaa som Tillæg, da det isaafald bryder Synernes Tidsfølge, idet det ialfald burde havt Plads før Synet af de ufødte Hvalpe.

Med dette Klakkharalds tredje Syn hænger altsaa formentlig ogsaa sammen Fm. S. XI's Tradition om Haralds og Knuts Kamp i Limfjorden.

Arngrim derimod omtaler ikke (Klakk-)Haralds Syner ved Limfjorden, og han lader heller ikke Knut Danaast dræbes af Broderen i Limfjorden, men

Digitized by Google

falde i Irland under Hærtog sammen med Harald, uden Omtale af noget Fiendskab mellem Brødrene.

Som den tredje Version, forøvrigt parallel med Arngrims i Skildringen, fremtræder Knuts Fald i Northumberland i Forbindelse med Danekongernes Tilknytning til Ragnar Lodbroks Æt gjennem den længere Ætrække (Fm. S. I. Hammarsk. Stokh. cod. 7).

Arngrims Jomsvikingesaga er den eneste norrøne Kilde, som lader Knut Danaast falde i Irland efter Angreb paa Dublin, hvad alene har en fjernere Parallel hos Saxo IX 472. Det af Arngrim her anførte Stedsnavn "Jelldunes" (est autem in aqvilonari Hyberniæ regione situs) er rimeligvis en norrøn Sideform til det "Jolduhlaup á Irlandi (var. Ølduhlaup)", der nævnes som nærmeste Punct fra Island i Landn. I. 1. p. 26 (Fm. S. XI. 411. Fm. S. I. 234. Cf. Grönl. hist. Mind. Mærk. III. 210—13) dannet af det poet. Ord. "jalda" f. Hoppe, cf. Fritzners Ordb.[1]

I Overensstemmelse med de respective Beretninger om Knuts Fald varieres da ogsaa i de forskjellige Redactioner Fortællingen om de to Høge, hvorved hans Død meldes for Gorm. Fm. S. XI p. 15 antyder her selv, at der herom var forskjellige Traditioner i Omløb: "ok er þat sumra manna sögn þeirra er fróðir ero, at Haraldr leitaðe sér ráðs", hvad vel rimeligst forstaaes som et Udtryk, for at Forfatteren er sig bevidst, at han her afviger fra Traditionen i Fm. S. I. 118, hvorefter Harald vel melder Thyre Knuts Død, men Thyre selv uden at give Harald noget Raad overtager at underrette Gorm om Sagen og fortæller, at Krager har plukket Fjædrene af den ene af Høgene. Forskjelligt herfra fortælles i Fm. S. XI, at Harald sender Hauk til Thyre for at høre hendes Raad, men saa selv fortæller Gorm, at de to Høge har kjæmpet indbyrdes. Arngrim endelig lader Hako kræve Thyres Raad og senere ogsaa fortælle, at et Vilddyr fra Skoven har dræbt den ene Høg.

Endnu en anden Version af Sagnet om Høgene giver Saxo tilbedste, (l. IX. 470. f.). Det kan være vanskeligt at afgjøre, hvilken Form af Sagnet er den oprindeligste; dog synes Kongesagaerne ved Harald Blaatands Forhandlinger med Haakon Jarl ikke at anerkjende Fm. S. XI's Tradition, at han skulde have voldt Broderens Død. Forøvrigt har det altid sin Interesse at se, hvor omhyggelige de norrøne Sagafortællere har været for at faa selv Detaillerne i deres Fortælling til at stemme med de Hovedtræk af Traditionen, som de gav Fortrinet.

3. Angaaende Arngrims Betegnelse af Sigurd Hladejarl som "baro Yrnorum (illis Yrna)" har Prof. S. Bugge havt den Godhed fra Udlandet at tilsende mig følgende Bemerkninger:

"Ved Sygvardi Baronis Yrnorum (illis Yrna) har De tænkt paa Yrjar, Ørlandet, og De har historisk støttet denne Combination ved Henvisning til Har. s. hárf. Kap. 7 i Heimskr.: Þat er sagt, at Hákon jarl Grjótgarðsson kom til Haralds konungs útan af Yrjum, ok hafði lið mikit til fulltings við Harald konung, af hvilket Sted man tør slutte,

[1] I Arngrims Rer. Dan. Fragm. skrives, om jeg ikke har læst feil: "Skielldunga" for Skiöldunga.

Digitized by Google

at Yrjar var Ættens ældre Hjem eller Hovedsæde. Denne Opfatning af Yrna, som jeg holder for evident rigtig, lader sig sproglig støtte. Yrna er Genitiv Flertal af *Yrnir, der maa have været Navn paa Indbyggerne af Yrjar. Dette *Yrnir er dannet ganske saaledes, som Navnet Eynir, der betegnede Indbyggerne af Eynafylki og, som vi af Historia Norvegiæ lære, tillige Indbyggerne af det svenske Øland, er dannet af ey, og som Heinir, Navnet paa Indbyggerne af Heiðmörk, af heiðr. Ved alle disse tre Exempler har Grundordets Stamme oprindelig havt jô i Udlyden (aujô, haiþjô). Det synes mig unødigt her at anføre flere ensartede Afledninger. Sigurd Jarls i Jómsvíkinga saga forefundne Tilnavn Yrnajarl forklarer det i Aagrip (Fms. X, 387) til Sigurþr føiede Tilnavn hurnaiarl, der altsaa ikke, som Dr. Gustav Storm (Aarbøger for nord. Oldkynd. 1873 S. 374) mente, er Skrivfeil for hlaþaiarl. Aagrip skriver jo stadig *u* for *y*, og i dette Skrift er *h* i Fremlyden skudt foran Vokal ogsaa i havcloe Fms. X, 386, ligesom vi der ofte finde *ch* (chirkiona, michill o. s. v.) for *c*. Dette Tilnavn synes at kunne give et lidet Bidrag til den rette Bestemmelse af Forholdet mellem Aagrip og Historia Norvegiæ. Ved Stykket i Aagrip om Haakon Jarls Æt, i hvilket hurnaiarl forekommer, er der saa nær Overensstemmelse i Udtryk med Fremstillingen i Historia Norvegiæ, at vi, som alle anerkjende, her maa have to Former af samme skriftlige Optegnelse for os. Nu mener Storm, at Historia Norvegiæ er Aagrips Kilde. Ved denne Opfatning maa man da enten for Aagrip paa dette Sted forudsætte to forskjellige Kilder eller ogsaa antage, at Tilnavnet har staaet i den oprindelige Text af Historia Norv., uagtet det mangler i det Haandskrift, som vi kjende. Begge Udveie synes mig noget mislige. Jeg mener derimod fremdeles, at der er en fælles ældre paa norrønt Maal forfattet Kilde for Aagrip og Hist. Norv. Det er da naturligt, at Forfatteren af Hist. Norv. med Vilje udelod det i hans Kilde brugte Tilnavn hurnaiarl eller Yrnajarl, som vel var ham uforstaaeligt og ellers ubekjendt. Dette bliver saa meget sandsynligere derved, at Tilnavnet Yrnajarl i andre historiske Skrifter er fortrængt af Tilnavnet Hlaðajarl."

No. 59 skriver Vrnorum-Vrna med næsten samme Bogstavform, hvormed p. 14 er skrevet Vrguthrioto (dog senere Urgu-) derimod Ÿrpa med med bestemt Y. Det synes saaledes, som om Skriveren af 59 har læst Vrnorum; men deraf følger ikke, at saa har staaet i begges Original. Tvertimod har allerede Vedel her læst og skrevet i 2434: fil. Siguardi Baronis Yrnorum. Dette er Storms Oplysning efter Sammenligning af Haandskrifterne.

Parenthesen (illis Yrna) er rimeligvis Arngrims Henvisning til hans foreliggende norrøne Kildes Ordform paa Stedet, med hans sædvanlige Reservation ligeoverfor Spørgsmaalet om islandsk eller norsk Forfatterskab.[1] Cf. ofv. om Sagaens Titel.

4. Ved den foreløbige Overenskomst mellem Haakon Jarl og Harald Blaatand anfører Arngrim 100 Mark Guld og 60 Høge udtrykkeligt som treaarlig Afgift saaledes, som det for Jomsv.s. maatte sluttes ved Sammenligning med Theodorik. Cf. min Kongesagaens Fremvæxt II p. 64,

[1] Parallelt skriver han i Suppl. Hist. Norv. p. 30: "chronicon illud Norvagiæ, qvod ut existimo Arvido et Isleifo ascribunt; nostris Kongebogen".

Digitized by Google

5. Sammenstødet mellem Harald Graafeld, Guldharald og Haakon Jarl i Limfjorden fortælles hos Arngrim udførligere end ellers, hvorved Harald Graafelds løsrevne Ytring til Guldharald før Kampen, der forekommer saavel i Fm. S. XI som i Aagrip, her fremtræder i sin naturlige udførligere dialogiske Sammenhæng, uden at dog Forholdet mellem Kongesagaen og Jomsv.s. paa dette Punct derved bliver klaret: paa den ene Side synes Aagrip ikke at kunne have benyttet en Jvs., da Hjørungvaagkampen slet ikke nævnes, og paa den anden Side er Formodningen om Benyttelse af Kongesagaen til Jvs. paa dette Sted svækket ved, at Fm. S. XI's strax efter følgende Bemerkning om Haralds Regjeringstid, 15 Aar = Aagr., har vist sig at være Marginalnote i AM. 291 qv. og saaledes ei tilhører Jvs.'s Text.

5. Lacunen i Fm. S. XI p. 25 i Fortællingen om Gunhilds Død udfyldes ved Arngrims Oversættelse.

At Arngrim giver Harald Blaatand Stilling ved Slien og Haakon ved Eidermundingen, medens Fm. S. XI. 31 har den omvendte Ordning, er maaske kun en tilfældig Forvexling.

6. Henvisningen Sect. III. c. 9 pag. 20 til Bevidnelse af Oles Identitet med Olaf Tryggvesøn "prout in historia Norvagica videre licet" tør man vel, saalænge Arngrims norrøne Original mangler, ikke uden Betænkelighed hævde som oprindelig til Støtte for Antagelsen af en forud for Jvs. liggende skreven Norges Kongers Saga, hvor Olafs Optræden ved Danevirke har været fortalt. Dog er i det hele den udførlige Beretning om Harald Graafelds Fald og Ottos Hærtog neppe oprindelig i Jomsv.s., saa det vel kan være, at saavel Henvisningen her, som i Hmsk.'s og No. 7's Text til "Kongebogen", kan skrive sig fra en ældre Original og antyde, at Jvs. her fra første Ferd af laaner fra den norske Kongesaga eller et Specialværk inden den, f. Ex. Gunnlaugs.

At idetheletaget Jomsvikingesagas første Del ikke er et Arbeide af oprindelig hel Støbning, men en senere Sammenkjedning af forskjellige Sagnstumper giver ogsaa de indledende for Sagaen lidet væsentlige og uklare Drømme og Syner Indtrykket af.

7. Betegnelsen af det af Haakon Jarl herjede Hov i Gautland som et Thorshov forekommer ikke ellers uden i Fm. S. X. 252, hvor Olaf Tryggvesøns Deltagelse i Danevirkekampen er indskudt i Odds Ol. s. Tr som et særeget Kapitel: "Frá Hákoni oc Ála" i AM. 310 qv. (Fm. S. X pagg. 245—253). Da denne Gjengivelse af Odds Ol. s. Tr. ogsaa ellers viser Indskud fra Jomsv.-saga's anden Afdeling, er det rimeligt, at den allerede her laaner fra en Jomsvikingesaga, som altsaa tør formodes paa Haandskriftets Tid (Slutn. af 13de Aarh.) at have foreligget med den Forbindelse af begge Afdelinger, som Arngrims Oversættelse og Fm. S. XI udviser. Dette parallele Brudstykke er desuden af Interesse ved Bedømmelsen af den Arngrimske Oversættelses Paalidelighed, idet flere Afvigelser i Detail fra Fm. S. XI's Text her finde sin Bekræftelse. Dog synes den i Fm. S. X benyttede Jvs. allerede at være udvidet ud over Arngrims Redaction nærmere henimod Fm. S. XI's.

8. Arngrim nævner Burisleifs tredje Datter Geila ligesom Fagrsk. 56 & 59; fremdeles Holsatia som det Land, for hvilket Burisleif er Danekongen skatskyldig. Dette Træk synes forsaavidt ægte, som der ikke vel kunde

Digitized by Google

blive Tale om nogen Skat til Danekongen directe af Jomsborg i en Redaction, der lader Jomsborg anlægges selvstændigt af Palnetoke som Fiende af den danske Konge, og der kunde ogsaa være Grund til senere at slette Holsatia som Skatland i Fm. S. XI, naar man der optog Klakkharalds tidligere Overdragelse af Holdsetuland til Knut Danaast (Stokh. cod. 7 Cedersch. p. 5 cf. Fm. S. XI 13 f.). Anderledes forholder Sagen sig i Fagrsk. p. 42 f., hvor Jomsborg anlægges af Harald Gormssön og Forbundet mellem Sigvalde Jarl og Kong Burisleif falder langt naturligere, idet Jarlen derved vinder Selvstændighed i Jomsborg og Kongen faar tilbage de øvrige af Danerne erobrede Dele af Vendland. Knytl. s. (Fm. S. XI. 179) stemmer med Fsk. i at lade Harald Gormssøn anlægge Jomsborg og vinde Jarlsrige i Venden, medens Holdsetaland erhverves som Del af Saxland, hvorhos Palnetoke kjendes ialfald som Sveins Fosterfader og Hjælper i den sidste Kamp mod Faderen "sem segir í sögu Jómsvíkinga". Den synes altsaa at kjende begge Fremstillinger, uden at man dog kan tydeligt se, hvorledes dens Jomsv.s. har været stillet mellem Arngrims Oversættelse og Fm. S. XI.

9. Med Hensyn til Jomsvikingernes første Herjing i Norge er der i de forskjellige Redactioner fremkommet stor Forvirring, der bestyrker den Formodning som Jomsvikingesagas Benyttelse i Kongesagaen vækker, at ingen af de levnede selvstændige Bearbeidelser har bevaret Sagaen i dens oprindelige Form.

Efter Fsk. p. 45 f. kommer Jomsvikingerne Julenatten til Jæderen (= Bjarne Biskops Jomsv.drápa Fm. S. XI. p. 167), hvor Vagn hugger Haanden af Geirmund (ríkr bóndi); denne undkommer til Søen, faar sig et Fartøi og bringer Haakon Jarl Krigsbudet paa Skugga.

Hkr. p. 155 lader Jomsvikingerne komme til Agder og først herje paa Rogaland (Þegar er Þeir koma í ríki Hákonar jarls — Geirmundr er sá maðr nefndr er fór með hleypiskútu eina — norðr á Mæri ok fann Þar Hákon jarl); med sin afhugne Haand bevidner Geirmund sit Hærbud. cf. Fsk.

Fm. S. I. 166 fortæller Begivenheden vistnok efter samme Kilde som Hkr. men udførligere.

Efter Fm. S. XI p. 116 kommer Jomsvikingerne først til Tunsberg, som herjes ved Nattetid. Vagn lemlæster Øgmund hvite (lendr maðr Hákonar jarls); denne undkommer til Skoven, ferdes 6 Døgn i Skov og Ødemark og træffer endelig Haakon paa Skugga. Øgmund hvite gjøres her til Skibsstyrer mod Vagn vistnok med vilkaarlig Fortrængsel af Gissur hvite.

Disse to Beretninger har rimeligvis været tvende jævnsides løbende Traditioner, og mellem dem maatte der enten vælges eller tilveiebringes en Forbindelse. Hammarskölds Redaction p. 119 ff. lader Jomsvikingerne ved Nattetid herje og afbrænde Tunsberg og dernæst om Julenatten komme til Jæderen, hvor Vagn lemlæster Geirmund (lendr maðr Hakonar jarls); denne undkommer til Skoven, færdes 6 Døgn i Skov og Ødemark og træffer endelig Haakon paa Skugga.

Fortællingen om Geirmund minder her i sine Udtryk saa sterkt om Byforhold og den østlige Localitet, at man neppe feiler ved at antage, at her en Forbindelse er søgt tilveiebragt mellem Traditionen i Fm. S. XI og i Fsk.

Digitized by Google

ved at overføre Fortællingen om Øgmund i Tunsberg med sine Detailler til Geirmund paa Jæderen. Dog er det endnu altid vanskeligt at dømme om Enkeltheder i denne Redaction paa Grund af Udgavens Mangler.

Stokh. cod. 7 (Cederschiölds Udg.) fortæller Begivenheden parallelt med Fm. S. XI, men skriver Geirmund hvite for Øgmund hvite og opfører ogsaa Geirmund hvite som Skibsstyrer mod Vagn i Hjørungavaag. At Navnet Geirmund her vælges sker maaske under Paavirkning af Bjarnes og Kongesagaernes Autoritet, ligesom det ogsaa var lettere at indsætte for Gissur hvite.

Arngrims Oversættelse søger ogsaa at forbinde begge Traditioner, men, som det synes, uheldigst, idet vistnok Jomsvikingerne kommer først til Jæderen om Julenatten, hvor Geirmund dræbes; men da de høre, at Haakon Jarl netop opholder sig der i Districtet, trække de sig tilbage og afbrænde Tunsberg, hvor Augmundus albus lemlæstes. Dog nævnes ikke Øgmund senere mellem Skibsstyrerne.

10. Slagordningen i Hjørungavaag er i Enkelthederne mere eller mindre forskjellig i alle Beretninger. Naar Arngrim lader Vagn være i den venstre og Bue i den høire Fløi, stemmer dette med, at Vagn med Bonden Ulv under Opseilingen for Vaagsmundingen vestenfra er i Spidsen; men skal denne Stilling videre bringes i Overensstemmelse med Fm. S. XI 131 og Hammarsk. 136, der lader Vagn være i den søndre (Flat. østre) og Bue i den nordre Fløi, maa Jomsvikingerne antages at have trukket sig nord og øst om Nordmændenes Flaade ind i Vaagen, saa de gjøre Front mod Nordvest mod Nordmændene og faa Vaagsholmen, hvor Vagn redder sig iland, i Ryggen. Hermed stemmer da ogsaa, at Jomsvikingerne vende Ansigtet mod det fra Nord kommende Haglveir. Kongesagaerne synes her at have èn principielt forskjellig Ordning, som kommer tydeligt frem i Fagrsk. p. 47 f., hvor det er Bue, der udfritter Bonden, og hvor udtrykkeligt siges, at Bue farer først, saa Vagn, saa Sigvalde. Fylkingen er her en ganske anden, blandt andet Erik paa høire Fløi mod Bue og Svein paa venstre mod Vagn, medens Haakon selv er i Midten; alligevel har denne Fremstilling efterladt tydelige Spor i Hammarskölds Text, skjønt denne idethele hører til Gruppen: Arngrim, Flat., St. cod. 7, og Fm. S. XI. Sammenlign hermed Storms oplysende Kart i "Historisk-geografiske Studier" Kristiania 1877 og medfølgende Oversigt over Fylkingen.

11. Ved Siden af disse og andre Eiendommeligheder, f. Ex. Fremstillingen af Einar Skaaleglams Uenighed med Haakon Jarl, Thors- og Odins-Billederne paa Haakons Vægtlodder og Haakon Jarls Død, skiller Arngrims Jvs. sig fra Fm. S. XI. og Hammarskölds Text derved, at disse i parallel om end ikke fuldt tilsvarende Fremstilling har en Række i Fortællingen dog lidet væsentlige Udvidelser, f. Ex. alle forud for Hjørungvaagkampen gaaende Notitser om Bjørn bretske, Erik Jarls Møde med Thorkell Midlang, Bemerkning om Haavard og Aslak, om Thorleif skuma og Erik Jarl etc.

Der kan naturligvis ligeoverfor dette Forhold opstaa stærk Formodning om, at Arngrim har forkortet sin norrøne Original; men paa andre Steder, hvor man ikke skulde vente synderlig Bredde i Fremstillingen, hvis Oversætteren lagde an paa Korthed, er dog Arngrims Oversættelse udførligere end de andre Redactioner, og der er heller ikke noget Spor af Inconseqvense, som

Digitized by Google

dog vanskeligt undgaaes ved en saadan Forkortning af en foreliggende længere Text. Jeg er derfor mere tilbøielig til at tro, at Arngrim, som ogsaa ellers viser sig meget samvittighedsfuld i at gjengive sine Kilders Indhold og holde dem ublandede ud fra hinanden, her giver uden væsentlige Forandringer en ældre og derfor mere kortfattet selvstændig Redaction af Jomsvikingesaga, der først ved senere Suppleringer om de i Sagaen forekommende Personer fra det verserende rige Sagnstof efterhaanden har antaget den udførligere Form, som Flat., Fm. S. XI og Hammarskölds Text frembyder.

De nævnte Udvidelser indledes ogsaa gjerne saavel i Fm. S. XI som hos Hmsk. med et: Þess er við getit — svá er sagt eller lignende Udtryk, der tyder paa Indskud; men jeg tør for Øieblikket ikke udtale nogen Formening om det indbyrdes Forhold mellem Fm. S. XI og den Hammarsköldske Text. Begge synes dog sterkt overarbeidede og forholdsvis sene, og i den Hammarsköldske Bearbeidelse spiller, som antydet, Fagrskinnas Fremstilling sterkt ind ved Siden af Fm. S. XI's. Slutningen af Jvs. i Fm. S. XI, hvor Texten paa Grund af Lacune i 291 qv. er given efter Flat., har fremdeles saadanne Udvidelser, parallele med Hammarskölds Redaction, for Sigvaldes og andre Jomsvikingers Vedkommende.

Vist ialfald bliver det ved Sammenligning med Arngrims Oversættelse, at Fm. S. XI's tre sidste capp. 50, 51, 53 alene tilhører Flat., og at Sagaen bør afsluttes med Fm. S.'s cap. 49.

Uagtet fremdeles mange Spørgsmaal angaaende Jomsvikingesagas Udvikling og Redactionernes indbyrdes Forhold maa indtil videre henstaa uafgjorte, mener jeg dog, at Arngrims Oversættelse har nogen og maaske ved fremtidige Fund vil kunne faa en end større Vægt i Undersøgelsen. Det har derfor været mig en Glæde, at dens Udgivelse blev muliggjort ved, at Kirkedepartementet tillod at trykke Oversættelsen i Forbindelse med Kristianssands Kathedralskoles Program og bevilgede Bidrag af de til Udgivelse af historiske Kildeskrifter anviste Midler til Særaftryk for Boghandelen.

At Udgaven har kunnet udføres, som jeg haaber, med den for saadanne Arbeider ønskelige Nøiagtighed, skyldes for en meget væsentlig Del mine venlige Medhjælpere: Stud. mag. Guðmundr Þorlaksson og Dr. G. Storm. Thorlaksson har, som nævnt, henledet Opmerksomheden paa Haandskriftet 59 qv. og derhos med opofrende Tjenstvillighed forsynet mig med de nødvendige betydelige Supplementer til min egen Afskrift, Opgave over Varianter tilligemed andre Oplysninger. Dr. Storm har paa sin Side støttet Udgaven ved Fremdragelsen af Vedels Udtog 2434 qv. og har efter beredvilligt Udlaan af de tre Hskr. fra Kjøbenhavn til Kristiania foretaget den sidste Correcturlæsning. For denne saa uundværlige Hjælp modtage Begge min forbindtligste Tak.

Kristianssand i Juli.

G. A. Gjessing.

Digitized by Google

Rettelser.

Forord VII Linie 6 f. o.: haralr (!) — læs: haralz.
Pag. 32 Linie 5 f. n. har Texten: Boo[a], hvortil Note 2: 1778: Bo, hvad er en Incurie for "Bo" i Texten med Note 2: 59: Boõ.

Rettelser i Noterne.

Pag. 5 Note 3: 1178. 4 — læs: 1778. 4.
„ 13 „ 5: infectoribus — læs: 1778: infectoribus.
„ 15 „ 3: damnum: 1778 — læs: damno: 1778.
„ 20 „ 6: 1788 — læs: 1778.
„ 40 „ 2: 59: est Et — læs: est. Et.
„ 42 „ 5: 59: Røgne d. Æ. — læs: Rögnv. d. Æ.

Manglende Noter.

Pag. 7 Linie 16 f. o.: annona — Var.: 1778: annonæ.
„ 7 „ 22 „ : Thyra — Var.: 1778: Thyræ.
„ 8 „ 2 „ : astrinxerat — Var.: 1778: adstrinxerat.
„ 14 „ 17 „ : Urguthrioto — Var.: 59: Vrguthrioto.
(o: lignende Forbogstav som i "Vrnorum").
„ 16 „ 11 „ : ferendam — Var.: 1778: ferendum.

Digitized by Google

JÓMSVÍKINGA SAGA.

HISTORIA JOMSBURGENSIUM SEU JULINIENSIUM

EX

ANTIQUA LINGUA ISLANDICA ET NORVAGICA

IN

LATINAM TRANSLATA.

AUTOR HUJUS VERSIONIS EST

ARNGRIMUS JONÆ.

Digitized by Google

Digitized by Google

SECTIO I.[1]

GORMO (*"ΑΠΑΙC* dictus) REX DANIÆ.

CAP. I.

Gormo Rex vita decedens Kanutum qvendam regni gubernatorem constituit.

Rex Daniæ Gormo (hinc enim narrationem exordimur) sapientia insignis, omnium rerum affluentia celebris, et subditis percharus fuisse traditur. Is jam diu regnum administraverat, cum seqvens eventus accideret. Venatum animi gratia profectus variis delectamentis totum diem consumebat. Tandem, appetente vespera, se cum omnibus comitibus domum recipiebat, duobus aulicis, Hallvardo et Havardo, e Norvagia oriundis, relictis, qvi diutius sylvis immorati varia loca summa cum voluptate pererrabant. Ingruentibus autem tenebris, maritima via domum repedantes[2] vagitum audiebant. Unde inaudita re perculsi et consternati, qvid hoc sibi vellet, meditabantur. Tandem puerum eleganti forma ad ripam maris positum, purpura involutum et caput serico, cui annulus aureus in fronte insertus erat, revinctum invenerunt. Qvem continuo in aulam perlatum regi commendant, simulque negligentiam suam in obeundo commisso munere deprecantur. Rex autem puerum diligentissime inspectum lavandum curat, nomenqve Kanuti sua lingva (propterea qvod annulus fronti alligatus fuisset) ei imponit. Præterea fidelem puero nutricem paravit, omniaqve ei parentis (nam ipse liberis carebat)[3] officia præstitit. Sub finem autem vitæ senio morboque confectus, cum sibi jam mortalibus et mundanis hisce rebus valedicendum cognosceret, amicis et cognatis convocatis, ut ei juramentum fidelitatis, qvem regni dignissimum arbitraretur[4], præstarent, petiit. Qvibus uno consensu annuentibus, Kanutum, qvem in filium adoptaverat, regni hæredem constituit, et ita placide, nullo relicto filio, unde etiam ἄπαις, seu liberis carens dictus est, vita decessit.

[1] Overskriften „Sect. I." mgl. i begge Afskr.
[2] „repetentes" No. 1778. 4to.
[3] No. 1778. 4. har Sætningen uden Klammer.
[4] No. 59. 4: arbitrarentur.

Digitized by Google

CAP. II.[1]

KANUTUS REX DANIÆ.

De Kanuto paucissimis.

Kanutus, Gormonis adoptione rex creatus, Danorum animos facilitate et benevolentia sibi conciliavit, plurimisqve beneficiis ad parendum suo imperio allexit. Filium Gormonem nomine, in prima ætate *stultum*, postea vero *senem* nuncupatum, suscepit. De Kanuto nullum egregium facinus hic commemoratur, qvare hic prolixiores non erimus, sed ad Gormonem nos conferemus.

SECTIO II.[2]

GORMO (*SENEX* dictus) REX DANIÆ.

CAP. I.

Gormo Senex Thyram, Haraldi Regis Holsatiæ filiam, uxorem accipit.

Gormo Kanuti, cognomine *senex*, defuncto patri in regno Danico communi populi consensu substitutus fuit. Per hæc tempora Haraldus Rex Holsatiæ præfuit, qvi filiam nomine Thyram, ut divitiis et opibus, ita sapientia (somnia enim inter alia interpretari calluit) aliis longe clariorem habuit, unde et eam ob hanc reliqvasqve animi et corporis dotes summo complexus est amore, adeoqve magni fecit, ut etiam regni administrationem liberam ei secum concederet. Hujus amore æstuans Rex Gormo cursum in Holsatiam hoc proposito direxit, ut, nisi pater matrimonio eam sibi copularet, arma in Holsatiam moveret. Haraldus autem de adventu Gormonis certior factus, convivio instructo, nuncios ad naves illico misit, qvi Gormonem in arcem invitarent. Cui ut cum rege colloqvendi copia data est, Thyram sibi uxorem honorificis verbis dari petebat. Haraldus autem filiæ arbitrio, cujus sapientiam multis argumentis perspectam habuit, rem omnem commisit. Tum illa: Hoc qvidem tempore optatum non poteris responsum, Rex Gormo, ferre. Prius enim, qvæ injunxero, tibi exseqvenda[3] erunt. Velim, in Daniam re-

[1] Overskriften: „Cap. II.“ forbigaaet i 59. 4. [2] Forbigaaet i 59. 4.
[3] 59. 4: exeqvenda.

Digitized by Google

versus domum amplam et magnificam exstruendam cures, in qva tres continuas noctes dormies, et somnia, si qvæ videris, diligenter annotata ad me per nuncios mittes. Ego autem tibi literis indicabo, num voti compos fias, necne.

Qvod si in somnis [1] nihil tibi novi apparuerit, non est, qvod nuncios literasve ad me mittas, aut connubium meum expetas. Rex Gormo Thyræ petitioni morem gerens domum exstruendam curat, in qva cum tres noctes qvieti se dedisset, somnia memoriæ fideliter mandata Thyræ per legatos significavit. Qvibus honorifice exceptis diuqve laute tractatis tandem abeuntibus Thyra mandat, ut regem voti compotem futurum renuncient. Qvo accepto nuncio, Rex Gormo summa perfusus lætitia, multis stipatus comitibus in Holsatiam proficiscitur, Thyramqve in uxorem accipit. Nuptiæ [2] summa cum voluptate et gaudio celebrantur, variis oblectationibus refertæ, inter qvas non parum convivas somnia Regis Gormonis eorumqve sapientissima interpretatio delectarunt. Somnia hic eorumqve solutionem in persona Gormonis et Thyræ subjiciam.

CAP. II.

Regis Gormonis somnia.

Rex Gormo, ceteris tacentibus, sic orsus est. Qvandoqvidem, ait, a me expetitis, ut insomnia mihi oblata recitem, non diu tergiversabor, præsertim si convivis aliqvid oblectationis attulerint. Visus sum mihi prima nocte per qvietem omnes regni mei terminos videre, ditionem autem meam et Danicam regionem adeo late aqvis undiqvaqve dehiscentibus dilatari et extendi, ut nullo modo visu comprehendere potis essem. Visa etiam sunt mihi freta omnia exsiccari. Tum oblati sunt mihi tres boves niveo colore in terram, ubi stabam, ascendentes et gramen depascentes. [3]

His evanescentibus, tres boves phoeniceo colore apparebant, qvos in mare se recipientes tertio boves carbone atriores, e qvorum vertice cornua prominebant, consecuti sunt; hi similiter aqvis se immerserunt. His peractis, ingens mihi fragor auditus est, visumqve mare in duas secari partes, qvarum una aqvilonarem, altera meridionalem Daniæ plagam alluebat. Illa densissimas tenebras et tem-

[1] „somniis“ 1778. 4. [2] „nuptiis“ No. 1778. 4.
[3] 1178. 4. har ikke Liniebrud.

Digitized by Google

pestatem, hæc vero lucem et fulgorem candidissimum secum advehebat. Qvæ vero pars maris ab aqvilone irruebat, Daniam omnem pervagabatur.

Secunda nocte visus sum mihi in sylva arboribus pomiferis obsita constitutus esse, qvædam autem poma e ramis deciderant, qvædam casuris similia ex arboribus pendebant, talibusqve verbis locuta sunt: O! nimium felicia poma in terram jam pridem delapsa, nos autem terqve qvaterqve[1] infelicia, qvæ jam jam minamur ruinam.

Tertia visi sunt mihi nocte canes indomiti redeunti[2] qvasi ab exteris nationibus in regnum proprium, frementes et horrifice ringentes, ut qvi in me impetum essent facturi, occurrere, catulosqve eis inclusos mihi comitibusqve meis allatrare. Hic somno statim solutus sum.

CAP. III.

Thyra, Regis Haraldi filia, somnia Gormonis Regis Daniæ, sponsi sui, conjicit.

Rege Gormone sermonem finiente, Thyra hoc modo ejus somnia interpretabatur. Tres boves nivei, qvos e mari ascendentes vidisti, tres hyemes nivis copia supra modum abundantes denotant. Purpurei boves gramen depascentes alias tres brumas longe superioribus tristiores et vehementiores, qvarum sævitia omnia terræ germina et fructus summo cum hominum damno in nihilum redigentur, secuturas significant. Qvos autem nigro colore vidisti, famem dirissimam et periculosissimam maximo cum incolarum Daniæ dolore et miseria grassaturam; cornua autem e vertice boum eminentia ditiores supercilia elaturos denotare videntur. Fragor autem, qvem audivisti[3], marisqve ab aqvilone inundatio potentissimos principes ingenti cum exercitu e septentrione venturos et idola (qvæ per tenebras intelligenda sunt) secum advecturos indicant. Qvæ vero maris fissura e meridie regionem invasit, principes similiter ab australi mundi plaga religionem novam, sed tamen priorum superstitionibus excellentiorem et veriorem, invehentes venturos et in Dania auspiciis minus felicibus cum septentrionalibus proceribus concursuros docet. Illi autem omnium rerum affluentia his antecellent.

Per poma, qvæ secunda nocte tibi oblata sunt, qvorum qvædam jam jam ruinam minabantur, qvædam ab arboribus delapsa

[1] mgl. i 1778. [2] 1778: redeuntes. [3] Begge Afskr. har „audivistis".

Digitized by Google

erant, homines fame perituros intellige. Qvi enim tunc temporis in vivis fuerint, cum demortuis optime agi, utpote qvi omnibus perfuncti malis vitam cum morte felices commutarint, putabunt, suam vero miseriam, ut qvibus fame dirissima pereundum sit, crebris suspiriis et lacrymis deplorabunt.

Qvod autem tertia nocte catulos canibus inclusos tibi tuisqve comitibus oblatrare videre visus es, fortassis in Dania suppullulaturi sunt aliqvi, qvi, cum ipsi ex humili genere oriantur, multis tamen etiam magnatibus regni tui superiores evadent. Cæterum qvia hoc somnium ultime tibi visum est, nemo te contrahiscere, nedum arma capessere[1] præsumet; alioqvi non lubens tibi nupsissem.

His et aliis facetiis et oblectationibus convivium omne transigebatur. Qvo peracto, Rex Daniæ Gormo, assumpta secum conjuge Thyra, in regnum patrium vela dedit. Maxima autem frumenti copia Thyræ Reginæ consilio in Daniam qvotannis asportata est, omnibusqve regni incolis, deficiente annona, tempore grassantis famis hoc modo qvam optime consulebatur.

CAP. IV.

Rex Gormo, audita inopina morte filii, exspirat.

Gormoni Regi Daniæ duo filii, Kanutus (qvem pater ob insignes virtutes et non vulgares, qvibus excellebat, dotes tenerrime dilexit) et Haraldus, Thyra nati sunt. Hi, toga virili sumpta, militiam, acceptis a patre sex præsidiariis navibus, variis in regionibus magna cum felicitate exercuerunt, ita ut brevi temporis spatio et rem et gloriam armis belli reperirent. [2]In Iberniam arma moventes Dyflinum urbem oppugnarunt, inde solventes in locum, qvem Jelldunes[3] vocant (est autem in aqvilonari Hyberniæ regione situs) pretiosissimis thesauris et cimeliis onusti cursum læti instituerunt. Die qvadam, solis æstu majorem in modum incalescente, fratres ambo magnaqve militum pars natandi perita sese exercuerunt, mari autem sylva densissima vicina fuit. Hic mirabile et inopinatum qviddam praeter omnium existimationem accidit; omnibus enim natatu defatigatis in terram se recipientibus, solus Kanutus spectantium oculos variis natandi modis diu oblectavit. Tandem sagitta e sylva evolare visa est, qva trajectus Kanutus vitam maximo cum omnium dolore et lacrymis in undis exhalavit. Haraldus autem, interempto fratre,

[1] 1778: capescere. [2] Cf. Saxo IX. 472. [3] Cf. Fortalen.

Digitized by Google

totius exercitus dux factus in Daniam continuo navigavit, cumqve non auderet patrem Gormonem (qvi juramento se astrinxerat eum sibi poenas capite daturum, qvi sibi Kanuti filii sui fatum nunciaret) de præmatura filii morte certiorem facere, familiarem suum Hakonem, qvi matri Thyræ Reginæ rem ordine narraret omnem, et qvid sibi faciendum esset, eam consuleret, subornavit. Thyra talibus Hakonem instruxit: Regi, ait, cras nunciabis, in comitatu vestro duos accipitres, unum albo, alterum glauco colore fuisse, illum autem a sylvestri qvadam fera ex improviso dilaniatum. His dictis, te in pedes conjicies. Illa autem summo diluculo regiam omnem cæruleis tapetis (qvibus triste aliqvod nuncium significabatur) circumdari curavit.

Regem palatium intrantem Hako[1], prout edoctus est, compellavit, et se mox regis conspectui subduxit. Ille, solio conscenso, diu multumqve cogitabundus, qvid sibi nova hæc metamorphosis vellet, tandem reginam sibi assidentem sic allocutus est: Tuo consilio hæc facta esse scio, ut hac ratione Kanutum filium meum extinctum esse doceas. Illa non renuente, tantum doloris ex inopina filii morte hausit, ut ad parietem declinans vitam cum morte subito commutaret. Cujus exeqviis honorifice celebratis, Haraldus matris suæ consilio patri defuncto, regio more, justa fecit.

Historiæ Gormonis, cognomine *senis*, finis.

SECTIO III.[2]

HARALDUS GORMONIS REX DANIÆ.

CAP. I.

Haqvinus Sigvardi, Baro Norvagicus[3], *in aula Regis Haraldi versatur.*

Haraldus[4] Gormonis patri succedens regnum Danicum diu feliciter administravit, magnamqve ex regni gubernatione laudem et gloriam sibi comparavit.

Hac tempestate Haraldus Grafeld cum matre Gunnilda, qvæ Regum mater dicta est, Norvagiæ præfuit. Hic cum Haqvino Barone

[1] „Hakonus“ 59. 4. [2] „Sect. III.“ mgl. i 59. 4. [3] „Norvagus“ 59. 4.
[4] Haqvinraldus med Streg over „qvin“ i 59. 4. — „Haqvinus“ i 1778. 4.

Digitized by Google

filio Sigvardi Baronis Yrnorum (illis Yrna)[1] inimicitias jam diu gesserat, idqve hac occasione.

Haraldus Grafeld Sigvardum Baronem, ut erat natura ferox et truculentus, interfecerat, ejusqve ditionem sibi vendicaverat.[2] Haqvinus autem pueritia egressus patris sui possessiones sæpius, licet frustra, repetere conatus est. Rex partem qvandam ditionum postulatarum ei obtulit, Haqvinus autem levibus conditionibus non contentus omnibus paternis provinciis præfici se petebat. Qvare sæpius repulsam passus decem navibus æqvor conscendit, multaqve bella variis in regionibus et locis confecit. Hyeme autem adventante in Daniam velis datis, Regis Haraldi gratiam muneribus et blandis pollicitationibus aucupabatur. Rex enim eum advenientem cum sexaginta viris convivio excepit, reliqvos vero ipsius comites libere in regno suo, prout cuilibet placeret, versari permisit.

CAP. II.

Rex Daniæ Haraldus Haqvini Baronis instinctu Haraldo Grafeld Regi Norvagiæ insidias struit.

Non multis post diebus Gullharaldus (cui ob auri copiam cognomen inditum est) Haraldi Regis ex fratre nepos, in Daniam adductis secum decem navibus appulit. Patruus ei convivium frugalissimum instruxit, utqve in aula sua hyemem exigeret, non gravatim concessit. Brumæ tarde labentia tempora variis jocis, ludis symposiisqve[3] fallebantur.

Qvadam die, cum mero omnes incaluissent, Haraldi Regis munificentiam, liberalitatem et potentiam decantare convivæ incipiunt. Deniqve post varia multorum encomia eo res devenit, ut eum omnibus arctoi orbis principibus et regibus antecellere uno ore concludant.[4] Solus Haqvinus Baro silentio labiis imperato reliqvorum colloqvia et sermones observat.[5] Sed uti sæpenumero fit, ab aulicis qvibusdam apud regem delatus, qvod aliorum sententias non approbasset, a rege summo mane privatim interrogatur, num se alicui vicinorum regum, sicuti ab aliis acceperit, postposuerit. Haqvinus respondit: Fateor eqvidem, o Rex! cunctis heri ad astra te evehen-

[1] Cf. S. Bugges Bemerkn. Fortalen. 1778. 4: „Sygvardi" og „Sygvardum".
[2] vendicarat 59. 4. [3] 59. 4: ludis et symposiis.
[4] „Regibus uno ore concludant antecellere", 1778. 4.
[5] „observat, et, uti" etc. uden Punctum, 1778. 4.

Digitized by Google

tibus et omnibus regibus præponentibus, me [1] solum tacuisse, nec qvicqvam [2] temere effutivisse. Non tamen me idcirco in reprehensionem indignationemve tuam incurrisse puto. Cui rex: Forsitan in eorum acqvievisses sententia et me vicinis prætulisses principibus, nisi aliter rem se habere certo scires. Qvapropter avide scire cupio, qvid causæ sit, cur in eandem cum aliis sententiam non discesseris. Tum Haqvinus: Qvamvis, ait, de talibus rebus sermones conferre nonnihil difficultatis et incommodi conjunctum habeat, qvia tamen admodum cupide meam, o Rex! sententiam exspectas, dicam libere, qvod sentio. Itaqve illud constanter assero, illum regem ante alios primas non mereri, qvi alterum tam ditionibus et potentia qvam amicis et viribus inferiorem regnum sibi vectigale et tributarium invadere patitur, neqve contra eum hiscere, nedum de bello ei inferendo et finibus suis arcendo cogitare audet. Rex Haraldus se notari intelligens diu conticuit, et tandem sic orsus est: Rationibus undiqve perpensis et examinatis, nihil temere te dixisse jamjam comperior. Scio enim Haraldum Grafeld regnum Norvagicum occupare, qvod tamen nostro jugo optimo jure colla præbere debet. Sed in intimis te reputare non potero, nec [3] sapientis te nomine dignabor, nisi consilium aliqvod, qva ratione meum jus perseqvar, et de Haraldo Grafeld dignas poenas sumam, excogitaveris, mihiqve communicaveris. Consilium meum, inqvit Haqvinus, paucis aperiam. Consultissimum arbitror, te legatos in Norvagiam mittere, qvi Haraldum Grafeld in Daniam injuriarum et litium, qvæ jam dudum inter vos intercesserunt, componendarum et ratæ amicitiæ ineundæ gratia non magno tamen comitatu tuis verbis invitent, et Gunnildæ Reginæ, te nuptias ejus ambire, persvadeant; conjicio enim eam filium ad eundum [4] magis exstimulaturam. Ego autem et Gullharaldus machinas bellicas et militaria instrumenta cæteraqve, qvibus opus fuerit, interea parabimus, ut venientem Regem Haraldum excipere possimus, qvem si absqve tuis copiis et suffragio oppresserimus, Norvagiam inter nos partiaris, volo; nam juris qviddam in eam possidere mihi videor. Qvod si feceris, tuis rebus optime consulueris. Tum Haraldus Rex: Sapientissime tu qvidem mea sententia dixisti, si hæc faustis avibus contigerit; qvam autem reportabo a vobis gratiam, si vobis hoc in negotio morem gessero, Haqvine? Bona, inqvit, fide promitto Norvagos qvotannis tibi vectigalia soluturos, si

[1] 59. 4. udelader „*me*". [2] qvidqvam, 1778. 4.

[3] „*ne*" 59. 4. [4] Begge Afskr. har „eundem".

Digitized by Google

nobis contigerit victoria. Ego autem et Gullharaldus centum marcas auri et 60 accipitres tibi donabimus cujuslibet triennii spatio.

Rex Haraldus hisce conditionibus contentus sexaginta nuncios in Norvagiam mittit, qvi optata potiti arena Haraldo Grafeld regia dicta aperiunt; simul etiam Gunnildæ, Haraldum Regem Daniæ ejus amore teneri, dolose significant. Illa verbis nimium credula filium, ut celerrime naviget et petitioni regis Daniæ obsecundet, hortatur.

Nuncii, expeditis omnibus negotiis, in Daniam reversi Haraldo omnia renunciant. Haqvinus igitur et Gullharaldus de adventu Haraldi Grafeld certiores facti naves ferme sexaginta in altum ducunt, et se ad pugnam præparant, ne adveniens Rex Haraldus e manibus eorum elabatur. Haraldus autem Rex Daniæ sæpius occulte cum Haqvino Barone sermones cædebat[1], qvid autem inter se constituerint, paulo post fortasse constabit.

CAP. III.

Haraldus Grafeld in Dania a Gullharaldo opprimitur.

Haraldus Grafeld Rex Norvagorum in Daniam iter parans duas naves, adjunctis sibi trecentis[2] viris, instruit, portuqve solvens in sinum Lymicum Daniæ, qvem Haqvinus Baro et Gullharaldus occuparunt, de nullo minus qvam insidiis cogitans appulit. Ut autem illi sub monticulo qvodam in insidiis latentes Haraldum Grafeld adventantem cernunt exigua militum manu stipatum, sic Gullharaldum Haqvinus alloqvitur: En incidit in casses nostros præda petita; qvare te tuis tantum copiis Haraldum lacessere velim, cum nihil opus sit numeroso exercitu in tam paucis profligandis et opprimendis.[3] Nec integrum mihi est hoc negotium suscipere, cum non dubium sit magnam cognatorum meorum partem in Haraldi Regis comitatu esse. Ego autem victoriam tibi contingere facile patiar.

His exstimulatus in pugnamqve revocatus Gullharaldus classicum cani jubet, deinde classe sua in Haraldum Regem impetum facit. Haraldus vero Rex se jam inopinato oppressum cernens, suos arma capessere[4] jubet, simul etiam hostes, qvi sint, qvisve eorum princeps interrogat. Respondit arroganter satis Gullharaldus, eum esse classis ducem, cujus imperium jure optimo Norvagia jam diu ab Haraldo injuste occupata agnoscere deberet. Rex deinceps qværit, cujus sit ista classis, qvæ sub colle lateat. Respondit[5] in-

[1] cedebat 1778. [2] „400“ Fm. S. XI. 22. [3] „cum nihil-opprimendis“ mgl. i 1778.
[4] capescere 1778. [5] 59: „respondet“.

Digitized by Google

solens Gullharaldus nihil attinere eum scire, cujus sit, qvia nihil ei sit profuturus.[1] Tum Rex Haraldus se ipsum erigens subjunxit: Hoc mihi solatio est, inqvit, qvod, licet victoriam in hoc conflictu obtinueris, non tamen victoria tua diuturna[2] erit, nec diu gaudebis te Haraldum oppressisse: Spero enim Haqvinum Sigvardi Baronem cædem meam et meorum, qvam primum potuerit, ulturum et de scelerata tua vita supplicium dignissimum sumpturum. Cui Gullharaldus: Vide, obsecro, ne in caput tuum tanta verborum licentia redundet.

His dictis certamen navale acerrimum initur, in qvo Haraldus Grafeld, cum diu hostium impetum sustinuisset, parte exercitus sui necata, parte suffocata, occubuit.

CAP. IV.

Haqvinus Baro Gullharaldum e medio tollit et toti Norvagiæ solus præficitur.

Haqvinus pugnæ finem factum et Haraldum Grafeld rebus humanis exemptum cernens, suis convocatis militibus, qvonam loco hoc Gullharaldi factum ponant, interrogat; qvi responderunt: Frustra id a se qværi, qvandoqvidem de ultione a Gullharaldo sumenda, ut ut Norvagorum mors acerbe eis accideret, cogitare haud qvaqvam possent. Tum Haqvinus: Multi Norvagorum in posterum[3] amicis, cognatis et affinibus destituentur, nec dubium mihi est magnum familiarium et cognatorum nostrorum numerum misere vitam finiisse; qvare animum, obsecro, recipiamus, fortesqve viros nos præstemus, nec sinamus Gullharaldum impune nostro summo cum dedecore elabi e nostris manibus, alioqvi a nostratibus nota ignaviæ et timiditatis nobis inuretur, et poterimus toto vitæ curriculo ignominiam tantam non[4] effugere. Milites uno ore se jussis domini obtemperaturos recipiunt, et jam dudum caput periculis objectare paratos significant.

Haqvinus igitur socios recta ad classem Gullharaldi naves dirigere buccinaqve signum dare jubet. Qvo facto Gullharaldi comites perterrefacti Haqvinum interrogabant, qvæ sit ejus intentio, qvodve propositum. Haqvinus respondet: Duas vobis[5] conditiones oblatas noveritis, qvarum utram libuerit, eligite, aut ut manus mecum jam nunc conseratis, aut ut Gullharaldum nobis vinctum detis. Illi se Haqvino viribus impares esse sentientes ducem suum Gullharaldum hostibus pro arbitrio illudendum et affligendum tradunt,

[1] 59: profiturus. [2] 1778: diurna. [3] imposterum: 1778.
[4] mgl. i 59. [5] nobis: 1778.

Digitized by Google

qvem variis contumeliis et injuriis affectum Haqvinus ex arbore suspendi curavit, se hoc modo Haraldi Grafeld cæterorumqve Norvagorum in acie cæsorum mortem ultum esse simulans.

Hinc thesauris omnibus Gullharaldi ad se translatis, Haraldum Gormonis Regem Daniæ convenit, ejusqve se judicio submittit.[1] Rex eum liberum pronunciat, et si qvid injuste fecerit, libenter condonat. Multi hic ex eorum gestibus et colloqviis amicissimis collegerunt, tam eos[2] in Gullharaldi qvam Regis Haraldi Grafeld[3] necem conspirasse.

Rex Haraldus Haqvinum toti Norvagiæ præfecit, sed hac lege, ut, si qvando bellum Haraldo indiceretur, auxiliumqve Haqvini imploraret, ille exercitu ex omni Norvagia collecto in Daniam, nulla interposita mora, proficisceretur. Regem item, qvoties ei injungeretur, communicandorum consiliorum causa convenire tenebatur. Præterea tributa qvotannis solvere jubebatur.

Hac pactione confirmata, e Dania in Norvagiam auro et argento (duas enim arcas, qvas e navibus Gullharaldi eripuerat, thesauris et gemmis pretiosissimis repletas et tantæ magnitudinis et ponderis, ut duo viri e terra eas vix levare possent secum evexit[4]) onustus vela dedit.

CAP. V.

Gunnildæ Reginæ miserabilis sed tamen factis dignissimus exitus.

Ut Norvagiæ littus salvus et incolumis Haqvinus tetigit, Gunnildam Reginam curis intabescentem primum omnium convenit, atqve ut de interfectoribus[5] Regis Haraldi Grafeld poenas repetivisset, dolorem, qvem ex interitu filii conceperat, imminuere studens, ei narravit. Haraldum etiam Regem Daniæ ejus nuptias ambire comminiscitur, et hoc sibi certo constare asserit, qvare obnixe rogat, ut in Daniam iter suscipiat, se de navibus et ministris ei prospecturum esse recipiens. Gunnilda Haqvini commento rem subesse putans itineri se accingit, et in Daniam centum viginti comitata satellitibus appellit, qvam regis[6] famuli nobilesqve viri magna pompa et reverentia excipiunt, et in curru satis magnifico ad convivium (ut illi dicebant) solennibus nuptiis destinatum ducturi collocant.

Jamqve diem totum laborioso itinere confecerant, cum ad loca fossis et voraginibus invia veniunt. Hic arreptam Reginam

[1] 59: ejus se judicio submittens. [2] 59: eos tam. [3] Grafed: 1778.
[4] „secum evexit" mgl. i 1778. [5] infectoribus. [6] 1778: regii, i 59 rettet til „regis",

Digitized by Google

Gunnildam funibus vinciunt, laqveoqve collum obstringentes et anchora dorso alligata in voragines projiciunt, qvibus postea hic miserabilis sed tamen factis et vita impiissima dignus Gunnildæ exitus cognomen peperit.

Qvibus confectis, regia petunt tecta et Haraldo Regi, qvæ fuerint Gunnildæ fata, exponunt, qvibus ille majorem in modum delectabatur. His ita gestis et rebus undiqve compositis, Haraldus et Haqvinus multum diuqve a bellicis immunes tumultibus consederunt. Haqvinus vero pacta tributa Haraldo in universum qvotannis dare se posse negabat. Hoc pacto anni aliqvot, Rege Haraldo tributa non exigente, elabuntur.

CAP. VI.

Cæsar Otto Danis bellum movens fugatur. Vallum Danicum instruitur.

Rege Haraldo ad regni Danici gubernacula sedente, Saxoniæ iisqve regionibus, qvæ Peito dicebantur, Otto Cæsar et cum eo duo barones, qvorum alteri Urguthrioto alteri Brimisciaro nomen erat, imperavit.

Fertur qvodam die natalitiorum Servatoris Domini nostri Jesu Christi votum nuncupasse, se tres annos totis viribus illud unum acturum, ut in Daniam Christianismum (si ullo modo fieri posset) et fidem sacram inveheret. Cui voto ut satisfaceret, exercitum ex omnibus regnis et provinciis suis anni unius spatio conscripsit, et qvam maximas potuit, copias coegit.

His rumoribus in Daniam perlatis Regiqve Haraldo significatis, qvadraginta legati[1] in Norvagiam ad Haqvinum a rege mittuntur, qvi in summo tam religionis qvam vitæ fortunarumqve discrimine ab Haqvino opem auxiliumqve petant. Haqvinus rem maximam agi videns Haraldi Regis petitioni non gravatim annuit, existimans id, qvod erat, Dania Christo lucrata, non multo[2] post Norvagiam a veteri religione et patrum suorum institutis discessuram. Itaqve collectis celerrime centum præsidiariis navibus, in Daniam citato cursu venit, exceptis illis, qvi spontanea voluntate Haqvino suppetias laturi undiqve confluxerant. E navi egredientem Haqvinum rex honorifice excepit, omnemqve Norvagicam pubem lautissime tractavit.

[1] „60 manna“ Fm. S. XI 26. [2] multum, 1778.

Digitized by Google

De Cæsaris Ottonis adventu certiores facti Haraldus et Haqvinus navali eum proelio exceperunt. Pugna acerrima simul et gravissima initur, cæduntur ex utraqve parte plurimi, plures autem a Cæsarianis partibus orco dantur. Hic fuit primi certaminis exitus. Triduo elapso reparatis viribus terrestri proelio Haraldum Regem lacessivit Cæsar, sed fortunam expertus est longe adversiorem[1]. Plurimis enim amissis sociis, fuga vitæ consulere et ad naves summo cum discrimine se recipere cogebatur. Itaqve ingenti ira ob recentem cladem percitus juramento minatus est, se (modo redire fata sinerent[2]) aut ad fidem Christianam Danos adacturum, aut bello vitam finiturum. Ita tristis et indignabundus in regnum proprium magna clade affectus cursum instituit.

Haqvinus interea in aula Regis Haraldi commoratus consilium de instruendo Vallo Danico dedit, cujus formam infra subjiciemus. Multa etiam sub suum e Dania discessum de tributis Haraldo debitis egit, qvæ in tanta rerum perturbatione et bellicis tumultibus solvere se posse negabat. Rex nihil e contra, tantummodo segnitiem Haqvini in reddendis annuis censibus paululum taxabat.

Haqvinus tum, confectis omnibus negotiis, in Norvagiam lætus de novo triumpho profectus est. His gestis, tres continuos annos a bellicis tumultibus cessatum est.

CAP. VII.

Otto Cæsar, collecto denuo exercitu, Daniam invadit. Haraldo Regi Haqvinus in auxilium venit, et ejusdem mira calliditas et versutia.

Rursus, de novo invicta militum manu collecta, in Daniam Otto Cæsar agmina convertit, prioris belli, si fieri qvoqvo modo posset, damna[3] resarturus.

Qvod cum Rex Haraldus auribus accepisset, missis in Norvagiam qvadraginta, ut prius, legatis, Haqvini per eos opem et auxilium implorabat. Id ab Haqvino haud ægre impetratum est, cui qvam maxime in votis erat Christianam religionem ab hisce regnis exulare. Conscriptis igitur undiqvaqve militibus, rebusqve necessariis ad profectionem comparatis, in Daniam trajecit, et Regem Haraldum, sui desiderio intime flagrantem, duodecim comitatus viris convenit. Rex ejus adventu majorem in modum recreatus, qva potuit animi alacritate eum excepit, officiose gratias agens,

[1] 1778: adversariorem. [2] Begge Afskrifter har „sinerant. [3] damnum: 1778.

Digitized by Google

qvod summa urgente necessitate auxilio se non destituisset. Tum inter cætera, ubinam reliqvi Haqvini comites sint, rogat. Qvo respondente, curam navium asservandarum eis commissam esse, rex sic intulit: Placet per nuncios eos deduci ad convivium, qvod tibi, Haqvine, tuisqve sociis instruendum curavi. Abnuit Haqvinus, multa sibi cum rege prius agenda dictitans, qvam in aulam adducantur. Itaqve in conclave soli secedunt; qvo ut perventum est, Haqvinus sic prior incepit:

Me tibi, o Rex, ait, et hos duodecim comites meos ad qvævis a te nobis injuncta fideliter exseqvenda et in rebus adversis tibi opem ferendam obligatos esse, ingenue fateor. In reliqvos autem, qvi una mecum advecti sunt, nihil te juris habere puto. Cui Rex: Non infitias eo, spem tamen concipio, te pro singulari et arctissima nostra amicitia, qvam inviolatam servari decet, cum omni militum tuorum numero operam mihi locaturum tuam. Respondet Haqvinus: Num a qvoqvam Norvagorum impetrare potero, ut se hastis et telis hostilibus nullam gratiam, nullum præmium reportaturus objiciat? Tum Rex: Qvibus ego officiis tuam tuorumve militum operam demerebor? Cui Haqvinus: Id, inqvit, paucis expediam: Sic illis stat sententia, ut si, qvod petis, obtinere cupis, tributa Norvagica, qvæ exactorum aliqvot angustiæ, nempe bellici tumultus reddere vetuerant, in universum condones, et omne jus, qvod in Norvagiam habere videris, remittas. Qvod si has conditiones non acceperis, abitum illico minantur. Ego autem et duodecim comites mei tibi nostram operam, qvantum in nobis est, locabimus. Hic rex obticuit, longoqve interposito silentio, tandem in hæc verba prorupit: Qvem non astutia et dolis, Haqvine, vincis? Qvem non tuis technis irretitum tenes? Miserrimæ sane sunt rerum mearum conditiones. Tum Haqvinus: Harum, inqvit, utram voles, eligito. Tributa Norvagica, crede mihi, haud tibi erunt emolumento, si in Dania hic hostium armis forte cecideris. Tum rex: Qvid hic diutius hæreo. Tu tuis me juvato copiis: mihi enim oblatas conditiones subire certum est.

Tum convocatis omnibus Haqvini cohortibus, Rex Haraldus tributa, deniqve qvicqvid in Norvagiam juris obtineat, se remittere publice proclamat, idqve data fide et dextris junctis confirmat.

Qvibus gestis, conscensis navibus, Haraldus sua classe ad amnis Slesvicensis ostium, Haqvinus vero ex altera parte ad Eidoram fluvium appulit.[1]

[1] Fm. S. XI. 31 har begge i omvendt Stilling.

Digitized by Google

CAP. VIII.

Qvo pacto Olai Norvagi consilio Vallum Danicum superatum sit. [1]

Cum Haqvinum Baronem Regi Haraldo in auxilium venisse Cæsari Ottoni innotuisset, Brimisciarum et Urguthriotum Barones cum duodecim præsidiariis navibus in Norvagiam misit, qvi eam, Haqvino in Dania militante, Christiana religione imbuerent. [2]

Vallum autem Danicum conspiciens, nullis id machinis, aliis propugnantibus, superari posse non dubiis signis colligebat, qvocirca classe conscensa, proelium navale cum Rege Haraldo commisit, qvod æqva fortuna ab utraqve parte gestum est. Deinde in Haqvinum versa classe, cum eo diversa tamen fortuna conflixit, nam amissis pluribus militibus, fugæ sese dare cogebatur.

Cum tamen ad portum vicinum cursum dirigeret, qvinqve naves non infimæ magnitudinis offendit: Qvi cum interrogaret, qvisnam dux navium esset, nomen ei Olao (Danice *Ole*) esse accepit. Cum iterum, cujus religionis esset, qvæsivisset, respondet Olaus se Christum profiteri, et in Hybernia sacro baptismate initiatum esse respondit, addit etiam suam operam Cæsari paratissimam fore, si modo usus eam exigere videretur. Qvam cum Cæsar animo libentissimo amplecteretur, Olaus cum trecentis viris Cæsarianis partibus se adjunxit.

Non longo post tempore, deficiente commeatu, coepit in castris Cæsaris fames pullulare. Jam enim colonos, qvi in vicinia [3] erant, omnibus exuerant fortunis, nec erat, unde victui necessaria acqvirerent. Aut itaqve suscepta expeditio (ut sapientioribus visum est) relinqvenda erat, aut eqvi aut muli sedandæ fami destinandi erant, qvod non exiguam molestiam et curas Cæsari creabat.

Vocato itaqve ad se Olao, rem ei omnem exponit, et ut utile consilium excogitet, obnixe rogat. Olaus se id facturum pollicetur, hac tamen lege, si prius omnes suis consiliis obtemperaturos se reciperent. Cæsare vero et reliqvis annuentibus, Olaus hunc in modum locutus est: Qvod in aliis rebus summum est et optimum, id hic etiam primum et præcipuum erit, divinæ nimirum opis imploratio; in Deo, inqvam, Patre, Filio et Spiritu Sancto spem nostram certa fiducia collocabimus. Sex deinde dierum jejunio, si forte ea

[1] Denne Sætning med hele det næste Punctum er i 1778. ved Afskriverfeil en eneste fortløbende Overskrift.

[2] „imbuerunt", 1778.

[3] vicina, 1778.

Digitized by Google

ratione victoria nobis contingat, nos obligabimus. Præterea eqvos et caballos nos neutiqvam (horum[1] enim Deus nobis interdixit) attingemus. Divina clementia de victu et rebus necessariis nobis providebit. Illud etiam volo, ut fascem lignorum in vicina sylva qvilibet succidat, eumqve ad Vallum Danicum apportet. Hæc ille. Operis autem seu valli hæc fere forma erat.[2]

Primum vallum ipsum ex trabibus ingentibus compactum hinc atqve hinc clavis revinctum fuit. In summitate autem valli propugnacula, a se invicem centum orgyarum spatio remota, constructa fuere. Exterius autem fossa decem orgyas lata totidemqve profunda accessum valli prohibebat. Porro lignis et trabibus ex Olai sententia allatis, pontes ex adverso uniuscujusqve[3] propugnaculi ad vallum usqve pertingentes, construunt. Deinde omnia vasa fomitibus et virgultis ignem facile concipientibus completa incenduntur et vallo propugnaculisqve admoventur et subjiciuntur. Hac ratione vallum omne, austris spirantibus, seqventi nocte exustum, et[4] propugnacula absumpta sunt. Die elucescente[5] tantæ a nubibus pluviæ destillabant, ut summam omnibus incuterent admirationem. Hujus autem aqvæ beneficio carbones et favilla, præter qvæ nihil de tanto opere supererat, exstincta sunt ita, ut libera toti exercitui via undiqve pateret.

Haraldus autem et Haqvinus, his visis, ad naves citato cursu contendebant. Cæsar itaqve per pontes, qvos ventorum violentia ab igne conservaverat[6], traducto exercitu, in acqvirendo commeatu totum diem transigebat. Jam enim totum qvatriduum jejuniis corpus maceraverat[7]. Tum accersito ad se Olao, cujus nationis sit, inqvirit. Ille se ortu Norvagum[8] esse respondet.

CAP. IX.

Haraldus et Haqvinus tribus victi conflictibus pacem petunt et Sacro Baptismate[9] abluuntur.

Vallo Danico divina ope prudentiaqve Olai exusto, Haqvinus et Haraldus cum Cæsarianis ter, sed parum prospere, proelium ter-

[1] Saal. begge Afskr.
[2] Fra "Hæc ille." lader 1778 være en ny Linie for sig.
[3] „unius cujusque", 1778.
[4] „et", udeladt i 1778. [5] „eluscente", 1778.
[6-7] 59: „conservarat", „macerarat".
[8] 1778: Norvagum ortu. [9] sacra baptismate. 59.

Digitized by Google

restre commiserunt. Etenim in singulis conflictibus fuga facta vitæ suæ consuluerunt. Cæsar vero et Olaus Daniæ incolis harum conditionum alteram eligendam proposuerunt, ut aut una cum pace Christo nomina darent, aut etiam in ista cæcitate vitam finirent. Qvidam ex his Cæsari lubenter morem gesserunt, alii vero ad supplicium tracti misero exitu vitam clauserunt. Cæsar itaqve, maxima Daniæ parte pervagata, religionem Christianam studiose promovebat. Cumqve eam cupidis animis plerosqve[1] amplecti, pluresqve Cæsarianas[2] partes qvam suas fovere intelligerent Haraldus et Haqvinus, id solum sibi consilii relictum viderunt, ut Cæsari se submitterent et fidem Christianam subirent. Itaqve missis ad eum legatis, pacem ejusqve amicitiam suppliciter petunt, qvibus ille liberaliter respondit, pacemqve se eis minime denegaturum, si cum verbis mens consentiret, spopondit. Insuper diem et locum conventui[3] dixit.[4] Qvibus acceptis nunciis, Haraldus et Haqvinus ad præstitutum locum iter faciunt[5], ibiqve Cæsarem cum Olao conveniunt. Illud hic obiter inserere libet[6], conventum in Dania freqventiorem nunqvam fuisse. Erat id temporis cum Cæsare episcopus qvidam, nomine Poppo; hic præcipuos fidei articulos et miracula, qvæ ad stabiliendam suam doctrinam Deus ediderat, luculenta et perspicua oratione recitabat. Rex autem Haraldus a paterna consvetudine nudis verbis se non posse facile deduci ajebat, nisi evidenti aliqvo argumento Cæsaris religionem sua potiorem esse declararetur. Tum Poppo percunctatus est, an monitis suis obsecuturi essent, si ad candentis ferri tactum manum ejus illæsam conspicerent. Qvibus uno ore acclamantibus, Poppo nuda manu ferrum candens apprehendit, eoqve ad miraculum usqve spectantium retento, illæsam regi manum conspiciendam præbuit.

Qvo viso miraculo, Haraldus, abjuratis, qvos prius coluerat, diis, sacro baptismate se suosqve initiari animo lubentissimo[7] patiebatur. Haqvinus etiam cum suis, licet invitus, ad baptismum adactus est. His gestis, convivio magnifico celebrato, amicitiam inter se Cæsar Rexqve Haraldus conglutinant. Haqvinus vero in patriam reditum[8] parans, veram religionem totis viribus in Norvagia se publicaturum[9] jurejurando recepit, in cujus rei firmitudinem cum a Cæsare sacerdotes aliqvot accepisset, mari se credidit.

---

[1] pluresqve, 1778. [2] Cæsareanas, 59. [3] conventus, 1778.
[4] I 1778 begynder her en ny Linje.
[5] interfaciunt i et ord, 1778. [6] licet, 1778. [7] 59: libentissimo.
[8] 1778: reditus. [9] 1778: publicaturum se.

Digitized by Google

Cæsar, hac parta victoria, omnibusqve in Dania pro arbitrio constitutis rebus, domesticum iter ingressus est, Olaum omnibus modis rogatum habens, ut se itineris comitem præberet; qvi cum alio sibi iter esse prætenderet, non sine maxima gratia a Cæsare dimissus est. Hic fuit Olaus Triggonis[1], cui postea Norvagici regni fasces[2] obtigerunt, prout in historia Norvagica videre licet.

CAP. X.

Haqvinus a Religione Sacra defecit.

Haqvinus in Norvagiam cursum dirigens in Gotlandia delubrum prædives[3] et magnificum Joviqve sacratum esse accepit. Ad qvod invisendum cum cupido eum incenderet, depositis in terram sacerdotibus a Cæsare acceptis, in Gotlandiam navigavit. Qvo ut ventum est, deposita in terram parte exercitus, regionem populabundus peragrat, delubroqve (qvo[4] idola asservabantur) ab imis everso fundamentis, et custodibus partim fugatis partim occisis, ad naves magna pecuniæ vi, qva delubrum spoliarat, onustus se recepit.

Ottarus vero partis Gotlandiæ præfectus, cum sic Haqvinum et qvidem impune grassari intelligeret, conscripto exercitu, se adversus eum armavit. At Haqvinus, qvi se viribus inferiorem agnovit, velis vento datis, in Norvagiam cursum direxit. Porro Urguthrioto[5] et Brimisciaro (qvos in Norvagiam a Cæsare missos fuisse superius proditum est) tantum Haqvini adventus timoris incussit, ut, continuo fuga facta, cum octo navibus Christianorum Norvagorum animabus oneratis mari se committerent. Etenim ii, in qvorum animis Christiana fides obfirmata fuit radicesqve altas egit, patria domoqve exules esse maluerunt, qvam a Christo, qvem Haqvino exosum esse non dubitabant, resilire.

Haqvinus vero in Vicham veniens, cum Norvagiam ad Lidandis-nes[6] usqve Christo nomen dedisse intellexisset, tanta efferbuit ira, ut omnes idolis[7] hostias libare renuentes ad tristissima qvævis supplicia pertraheret. Defecerunt itaqve plurimi, qvi sacro baptismate initiati fuerunt; qvidam vero Christianæ religionis sectatores in spontaneum exilium secesserunt. Haqvinus autem apostata factus, omni Divinitatis cultu patria ejecto, veteres superstitiones studiosissime promovebat, et delubra idolis suis exstruenda curavit,

[1] 59: Tryggonis. [2] 1778: faces. [3] Begge Afskr. har „prævidens".
[4] Begge Afskr. mangle her rimeligvis: C. o: centum, cf. Fm. S. X 252. Fm. XI 40.
[5] 1778: Urguthioto uden figd. "et". [6] 1788: Lindendesnes. [7] 1778: idolas.

Digitized by Google

qvæ barones Cæsariani demoliti fuerant. His gestis, in summa pace et tranqvillitate Norvagicarum rerum solus potitus ab omnibus exactionibus immunis fuit, qvem sic Norvagiæ imperantem nunc relinqvemus. Jam enim alio paulisper stylus [1] vertendus est.

CAP. XI.

Acho qvidam fratris sui criminationibus ab Haraldo Rege occiditur.

In insula Daniæ Fionia vir qvidam Toko nomine, cui uxor Thorvora [2] fuit, degebat. Hic tres filios, Achonem natu maximum, Polnerum, et Fiolnerum [3] thoro illegitimo natum susceperat. Senio [4] autem morboqve fatigatus vitæ exitum præ foribus esse cernens legitimos filios Achonem et Polnerum bonorum omnium hæredes constituit, qvibus, patre defuncto, paternas opes ad se transferentibus, indignabundus minimus natu Fiolnerus, qvid sibi relinqverent, qværebat. Sed cum minus optatum ferret responsum, nec tantum, qvantum volebat, impetrare posset, ad Regem Haraldum Daniæ præsidentem, relictis paternis laribus, migravit, et ei se famulitio adstrinxit, cui sua facta et vitam adeo probavit, ut rex eum consiliarium sibi deligeret. Erat autem vir mediocris sapientiæ, et in consiliis communicandis prudens, sed admodum malignus. Nam fratres suos, et vel maxime Achonem apud regem deferre et novis semper criminibus lædere (dictitans, Achone vivo, regem ab insidiis tutum non fore) nunqvam intermisit. Variisqve criminationibus et calumniis effecit, ut Acho in odium et indignationem regis incurreret. Acho autem id temporis ante omnes, qvi non admodum claris natalibus orti erant, facile primas tenuit. Etenim piraticam faciendo bellicæ virtutis documenta variis in locis edidit. Cum autem tempore qvodam in hyberna naves redacturus in portum qvendam Selandiæ cursum direxisset, a Regis Haraldi classiariis, qvi eo, jubente rege, cum [5] decem navibus venerant, nihil mali metuens cum suis omnibus crudeliter trucidabatur. Qvibus nunciis ad Polnerum perlatis, tantum ex fratris cæde mæroris concepit, ut de lecto surgere vix posset. Hunc morbum augebat et illud, qvod, qvia cum potentioribus res erat, ulciscendi spem in universum [6] sibi ademptam vidit.

[1] 1778: stylus paulisper. [2] 1778: Thorvara.
[3] 1778: Fiolneum. (59 ofte: „Fjølnerus“, „Biørno“ etc.)
[4] 1778: susceperat, senio. [5] 59: mgl. [6] 1778: universam.

Digitized by Google

CAP. XII.

Polnerus filiam Ottari Baronis uxorem ducit.

Sigvardo[1] cuidam viro nomen erat; ei qvondam cum Polnero et Achone communis fuit educatio. Isqve jam divitiis et sapientia clarus cum Polnero fraternam semper colebat amicitiam. Qvi cum invisendi Polneri gratia ad eum se contulisset, inter alia, ut ad ducendam uxorem animum appelleret, suam ei in isto negotio ultro operam deferens hortabatur. Ei sententiæ Polnerus, hoc enim potissimum doloris sui levamen fore sperabat, subscripsit.

Sigvardus igitur, nave conscensa[2], in Gotlandiam ad Ottarum Baronem transmittit, ejusqve filiam Ingiborgam Polnero uxorem petit, multis interea divitias Polneri commendans et Achone (cujus fortitudo et dotes Ottaro cognitæ erant) nihilo inferiorem eum esse prædicans. Ottarus consentit, filiamqve absenti Polnero despondet. Dies nuptiis in Fionia propter Polneri infirmitatem celebrandis dicitur. Porro Sigvardus voti compos factus in Fioniam rursus vela fecit, Polnerumqve jam morbo fere confectum de prosperis successionibus certiorem reddit. Qvibus ille auditis his affectus[3] est, ut morbi continuo levationem sentiret, paucisqve post diebus ad pristinam sanitatem rediret.

Interea[4] ex Gotlandia magna pompa Fioniam Ottarus cum filia advehitur et a Polnero, prout par erat, honorifice excipitur. Deinde nuptiarum solennia summa cum lætitia peraguntur. Convivio autem in multam noctem pertracto, cum ad somnum nova nupta se composuisset, tale ei somnium obtigit. Inter texendum telam capita humana stamini appendentia videre visa est, qvorum unum, tela vehementius forte concussa, cum dejecisset, præhenso eo, Haraldi Regis caput esse agnovit. Evigilans vero somnium Polnero retulit, ex qvo ille aliqvem de sua prosapia[5] surrecturum collegit, qvi ob interfectum Achonem ultionem de Rege Haraldo et Fiolnero sumeret. Polnerus autem successu temporis ex Ingiborga filium Palmatokonem nominatum suscepit. Fuit is ante omnes suos coætaneos sapienti solertiqve ingenio Achoni patruo suo per omnia simillimus. Hic cum adolescentiæ terminos fere excessisset, patris sui bonis, qvi id temporis diem suum obiit, præficiebatur. Porro, qvia in paternis ædibus delitescere ignominiosum judicabat, duodecim instructis navibus, exteras terras petebat, easqve crebris bellis summa dexteritate et felicitate[6] lacessivit.

[1] 1778 overalt i dette Cap.: Sygvardus etc. [2] 1778: confecta. [3] arrectus?
[4] 1778 har ikke Liniebrud. [5] 59: prosopia. [6] 59: facilitate.

Digitized by Google

CAP. XIII.

Palmatoko uxorem accipit.

Hisce temporibus Baro qvidam Stemnerus, cui filia Oliva spectatæ probitatis et sapientiæ et elegantissimæ formæ virgo fuit, administrabat.[1] Qvo cum aliqvando Palmatoko vi tempestatis et fluctuum dejectus esset, prædonem agere et regionem depopulari instituit. Oliva vero de Palmatokonis proposito certior facta id cepit consilii, ut, eo ad convivium invitato, hac, si fieri posset, ratione hostilia arma a patriæ finibus arceret. Nec spe sua virgo solertissima frustrata est. Palmatokus[2] enim virginis et modestia et sapienti invento permotus non modo benevolentiam benevolentia, ab hostilibus incursionibus abstinendo, recompensavit, verum etiam parentum consensu eam sibi uxorem adscivit. Cumqve anni spatio in Bretlandia consedisset, assumpta secum conjuge, in Fioniam rursus vela dedit. Jamqve eam apud omnes bellicæ laudis aliarumqve virtutum opinionem consecutus erat, ut nullis non in Dania, licet magni nominis viris, tam solertia qvam fortitudine præferendus videretur.

CAP. XIV.

Haraldo filius nascitur, qvem tamen suum non agnoscit.

Rex Haraldus (prout tunc temporis regibus in more positum fuit) conviviis sæpiuscule nullis negotiis impeditus interfuit. Eum in Fioniam venientem Palmatoko lautissimo convivio excepit, virginemqve tenuioris fortunæ, attamen speciosissimæ formæ Samæsam[3] nomine, qvæ lectum regi sterneret aliaqve munia regi debita obiret, in conclavi regio constituit. Vertente hyeme Samæsam uterum ferre Palmatoko animadvertens, cum qvo consvevisset, interrogat. Illa rem omnem fassa Haraldum Regem suis potitum esse complexibus affirmabat, peperitqve non multo post puerum, cui nomen Svenoni inditum est.

Porro[4] triennio exacto, cum ad Palmatokonem regi divertendum esset, his Samæsam verbis, qvibus regem adoriretur, armavit.

[1] Her mangler i begge Afskr. Rigets Navn, Bretlandiam. Cf. Fm. S. XI 50.
[2] Begge Afskr.: Palmatokus.
[3] 59: Sam-æsam.
[4] 1778 har ikke Linieskrud.

Digitized by Google

Talibus, inqvit, regem, omni deposita formidine, assumpto tecum puero, alloqvitor: Te solum, Rex Serenissime, hujus pueri patrem compello propalamqve fateor.[1] Is autem qvalitercunqve hæc exceperit, tu vide, ne qvem tibi injiciat timorem, neqve enim meo carebis subsidio. Illa dictis audiens mandata fideliter exseqvitur.[2] Tum rex indignabundus ait: Cedo nomen tuum. Cumqve illa[3] Samæsæ sibi nomen esse fateretur, rex ira percitus: abi, inqvit, in malam rem, impudentissima, et scito, si sæpius isthæc ingeminaveris, non te id impune ablaturam.[4] Tum Palmatoko: Id unum fæminam dicere existimo, qvod necessitate compulsa non potuit non dicere, et certe id mihi vitam moresqve probavit, ut, qvod asseverat, in dubium revocare non possim. Et ego (qvia rem tibi gratam me facturum putavi) hic eam totum triennium cum filio alui. Cui rex: Nihil minus, Palmatoko, cogitabam, qvam te talia contra me machinaturum. Isthuc hercle, ait Palmatoko, non feci. Interea tamen, hoc tibi persvadeas, velim, ita me cum puero acturum, ac eum Rege Haraldo Gormonis natum certo statuam. Sed nunc hæc missa faciamus. Scyphis alter alterum oblectemus. Post hæc rex, nullis a Palmatoko[5] ornatus honorariis, non sine ingenti stomacho discessit. Palmatoko ex Oliva filium nomine Achonem suscepit, qvem cum Svenone educari et utrumqve in artibus iis temporibus in pretio habitis imbui curavit.

CAP. XV.

Sveno naves patri extorqvet ac in ejus regno piraticam exercet.

Sveno annum ætatis agens decimum qvintum a Palmatokone educatore suo accersitus, qvid de rerum suarum statu cogitaret, qvodve vitæ genus sectari vellet, interrogabatur. Qvi se id totum educatoris sui judicio et voluntati permittere, a qva ne latum ungvem discedere vellet, respondit. Cui Palmatoko: siqvidem ita stat tibi sententia, nunqvam mea opera, qvoad vixero, frustrabere. Hoc itaqve primum tibi svadebo: Permutato habitu lares paternos vises pannosus, ejusqve filium te esse audacter asseverabis. Paruit Sveno, hisqve instructus in conspectum patris sui prodit. Cui rex stomachabundus sic respondit: Impudenti matre te natum esse non

[1] 1778: propalam fateor. [2] 59: exeqvitur. [3] 1778: illud.
[4] 1778: oblaturam. [5] Begge Afskr.: „Palmatoko".

Digitized by Google

dubium est, qvantumvis de patre ambigitur, nihil enim præter stultitiam spiras. Tum Sveno: Si, inqvit, me filii loco non habes, neqve hic diutius pateris, saltem trium navium militibus et armamentis instructarum me fac compotem. His contentus patria discedam, id tamen interea constanter affirmo, me solo te patre natum esse. Hoc modo Sveno petitionem suam obtinuit, sed hac lege, ut nunqvam in patris conspectum prodiret. Acceptis itaqve navibus centumqve non delectis militibus, in Fioniam transmisit.

Palmatoko autem his navibus tres alias magnitudine et splendore reliqvas[1] antecellentes adjecit, in qvas delectorum militum numerum centum qvinqvaginta distribuit. Sveno, navibus acceptis, consilio Palmatokonis in regnum paternum crudeliter sæviit, sed imminentibus hyemis frigoribus, in Fioniam, tribus navibus vi tempestatis amissis, reversus liberalissimo hospitio a Palmatokone exceptus est. Primo vere Svenonem ad se accersitum his Palmatoko alloqvitur: Nunc denuo aut paternas ædes[2] repetes, aut a patre sex longa navigia postulabis. Sveno Palmatokonis consiliis obtemperans patrem revisit, navesqve sibi dari petit, qvas iisdem, qvibus ante[3], conditionibus sed multo ægrius impetravit. In Fioniam reversus aliis sex navigiis a Palmatokone donatur, jamqve denuo mari se committere et Daniæ arma inferre jubetur. Nec mora, Selandiam et Hallandiam, pagis compluribus igne, hominibus ferro truculenter absumptis, noctes et dies prædabatur et devastabat, hyeme autem maritimos cursus impediente, in Fioniam se recepit. Porro vertente hyeme, rursus Palmatokonis consilio patrem adit, et suis duodecim navibus totidem armis et militibus instructissimas addi postulat. Renuebat prius pater, utpote cujus petitioni obseqvi non minus iniqvum qvam impium esset, qvandoqvidem ea sibi subditisqve detrimento esset[4] maximo. Sveno cum precibus suis locum nullum dari cernit, alia nunc aggredi via tentat, patriqve illico bellum interminatur, ni[5] petitioni suæ annuat. Rex pacis amantissimus naves Svenoni duodecim[6] tradi curat; qvibus acceptis, in Fioniam cursum dirigit et Palmatokoni, qvid sibi cum parente sermonum intercessisset, exponit; cui Palmatoko: Nunc demum, ait, ad diu optatum finem res tuas[7] perductas esse solide gaudeo. Jam vero, qvid in posterum[8] te facere velim, sic paucis accipe. Ego hac æstate in Bretlandiam ad Stemnerum socerum[9] meum profecturus sum. Tu in-

[1] 1778: reliqvis. [2] 1778: sedes. [3] 1778: antea. [4] Begge Afskr.: esse.
[5] 1778: si non. [6] duodecim mgl. i 1778. [7] Begge Afskr.: suas.
[8] 1778: imposterum. [9] 1778: socium.

Digitized by Google

terea toti Daniæ, sola excepta Fionia, bellum facies; qvod si arma contra te sumere qvispiam audebit, ego tibi, si qvoqvo modo fieri potest, subsidio veniam. Illud autem memineris terga hostibus te meo consilio nunqvam daturum. Qvibus dictis, Palmatoko, navi conscensa, in Bretlandiam vela facit; Sveno autem nutricii præceptorum non immemor, qvam potest, truculentissime in omnes Daniæ incolas, præterqvam Fionos, sævit, eosqve omnibus exutos[1] fortunis crudelissime trucidat. Qvi vero e Svenonis manibus elapsi sunt, fuga ad Haraldum facta, per omnia sacra, manibus in coelum sublatis, eum obtestabantur, ut his malis citissime occurreret, et aut reprimeret aut opprimeret Svenonem impune ceu lupum in oves grassantem.

CAP. XVI.

Palmatoko Regi Haraldo vitam sagitta adimit.

Rex Haraldus incolarum Daniæ creberrimo incursu miserandisqve gemitibus, ipsa deniqve necessitate et effreni Svenonis amentia compulsus arma contra filium (horrendum sane dictu) invitus sumit, deductisqve in altum qvinqvaginta lectissimis navigiis, Svenonem navibus stipatum 24 ad Bornholmiam nocte fere intempesta offendit.

Die[2] illucescente ad arma confestim utrinqve curritur maxima ab utraqve parte contentione, donec pugnam nox interveniens dirimeret. Rex Haraldus fauces portus occupaverat[3], Svenoniqve omnem effugiendi viam (prope littus enim anchoram fixerat) inclusit eum die seqventi cum omnibus conjuratis e medio sublaturus.

Eodem[4] vespere non procul ab Haraldi classe Palmatoko[5] viginti qvatuor navibus ad insulam appulerat; is in terram galea caput, pharetra et arcu humeros, ense latus cingens descendit. Forte fortuna Rex Haraldus novem stipatus militibus in vicinam navibus sylvam digressus fuerat, focumqve in loco qvodam accendi curaverat membra nativo calore fere destituta (jam enim ad crudam, ut dici solet, senectam pervenerat) foturus. Conspecto igitur igne, Palmatoko rei novitate incensus, qvidnam ibi rerum agatur, visurus eo deflexit. Nox erat intempesta. Cum[6] autem Regem Haraldum esse intellexisset, intenso arcu, sagitta regem pectus igni obvertentem transverberavit vitaqve dicto citius orbavit.

[1] 1778: exustos. [2] 1778: har ikke Liniebrud. [3] 59: occuparat.
[4] 1778: har ikke Liniebrud. [5] 1778: Palmatocko. [6] 1778: intempestiva, cum.

Digitized by Google

Qvo mortuo, Fiolnerus[1] Palmatokonis patruus Regisqve Haraldi consiliarius sagittam extractam diligenter intuitus inauratam esse animadvertit, unde continuo collegit hominem non infimæ sortis regi necem intulisse. Deinde gressus[2] ad naves sociis dirigens hanc de regis morte sententiam commentus est, eum videlicet in conflictu diurno lethali vulnere ictum fuisse posteaqve apud ignem exspirasse[3]. Qvæ cum sociis probaretur, sacramento confirmabant non aliam de morte Haraldi Regis sententiam se disseminaturos. Hic rumor de morte regis totum triennium duravit, donec aliam (ut mox dicetur)[4] de fato regio sententiam ipse facti autor Palmatoko proderat.

Historiæ Haraldi Gormonis Regis Daniæ finis.

SECTIO IV.[5]

SVENO HARALDI REX DANORUM.

CAP. I.

Sveno paterno funeri justa solvit, Palmatoko se necis regiæ autorem fatetur.

Palmatoko, rege transfixo, ad naves se receperat, accersitisqve militibus circiter viginti, ad Svenonem eadem nocte profectus fuerat, qvem anxium maximoqve mærore affectum eo, qvod ex portu erumpendi spem ademptam putaret, invenit, qvem sic consolatus est: Bono, inqvit, animo alumne esto. Idem[6] nos ambos manebit fatum. Porro Regis Haraldi classis portum in latitudinem hoc modo occupaverat[7], ut unius navis proram alterius puppis, duabus extremis, prima nempe et ultima, in sicco fere stantibus littore, continuato ordine subseqveretur, eæqve omnes ligamentis inter se firmissimis connexæ erant.

Eo cognito, Palmatoko hoc cepit consilii, ut, in extremitate proræ navium Svenonis anchoris arctissime alligatis, remis naves qvam validissime propellerentur. Fore enim putabat, ut hac ratione naves regiæ minores aut infringerentur aut etiam everterentur. Cu-

[1] 59: Fiölnerus, idet to Streger er tilføiede over o med mørkere Blæk.
[2] 1778: gressum ad naves dirigens sociis hanc de etc. — i 59 er med mørkere Blæk "sociis" rettet til "socias" og Comma sat efter "dirigens".
[3] 59: expirasse. [4] 1778: Commata for Parenthestegn.
[5] mangler i 59. [6] 1778: esto, idem. [7] 59: occuparat.

Digitized by Google

jus sententiam omnes secuti totis nervis remis incumbunt, et ita, tribus Haraldi navibus submersis, toti Svenonis classi liberam parabant viam.

Sole vero radiis orbem[1] illustrante, cum Regem Haraldum ea nocte diem suum obiisse constans rumor esset, isqve ad Svenonis aures pervenisset, duarum conditionum eligendarum potestatem regiis militibus Palmatoko fecit, ut aut ferro res decerneretur, aut Svenoni volentes sese dederent eiqve homagium præstarent. Illi vero crudelia exosi arma posteriorem cupidis animis conditionem amplectebantur Svenonisqve imperio se libenter submiserunt. Qvibus gestis, Sveno, tota Dania peragrata, ab omnium ordinum hominibus Palmatokonis opera rex eligitur. [2]Cum vero ab obitu Haraldi Regis aliqvantulum temporis intercessisset, justa paterno funeri facturus Sveno convivium magnificum, Palmatokone aliisqve compluribus invitatis, instruxit. Ad qvod cum Palmatoko, qvi, Stemnero socero suo mortuo, in Bretlandiam trajecerat, rerum in Fionia filio suo Achone administratore relicto, non veniret, convivium interceptum est. Duobus vero annis exactis, cum convivium ulterius differri non posset (siqvidem lege Danorum jure regnum paternum occupare non potuit Sveno, nisi ante triennium elapsum justa patri solvisset) legatos in Bretlandiam, qvi Palmatokonem invitarent, misit. Qvibus redeuntibus et Palmatokonem certo venturum referentibus, convivium lautissimum parabatur. Confluxere jam ad tecta regis nobiles pariter et ignobiles a Svenone invitati, suus cuiqve in regia locus monstratus est, Palmatokoni vero, qvi nondum venerat, ejusqve comitibus vacuus locus relictus est. Palmatoko autem primo, postqvam convivium coeperat, vespere portum oppido, in qvo convivium agitabatur, vicinum tribus navibus appulit; qvi anteqvam in terram descenderet, rostra navium ostio portus obverti et suum cuilibet scalmo remum alligari jubet, ut, si præter opinionem citius abeundum esset, hæc nullam injicerent moram. Inde regia tecta, centum qvinqvaginta stipatus viris, petens summo cum honore a rege excipitur. Jamqve magna contentione ab omnibus bibitur, poculisqve sermones et facetiæ lepidissimæ miscentur.

Dum[3] ita summa voluptate lætitiaqve convivium peragitur, Fiolnerus, qvi, Haraldo mortuo, in Svenonis amicitiam se insinuaverat[4], regem accedens diu cum eo sed tacitus sermocinatur, ut tandem

[1] 1778: urbem. [2] 59: har Liniebrud. [3] 1778: har ikke Liniebrud.
[4] 59: insinuarat.

Digitized by Google

rex faciem rubore majorem in modum suffusus omnium oculos in se converteret.

Arnodo[1] autem cuidam juveni nomen erat, huic Fiolnerus sagittam qvandam tradit mandans, ut, ea circumgesta, anne aliqvis eam cognoscat, interroget. Minister dicto audiens inter alios etiam Palmatokoni jaculum offert, qvi suum esse continuo agnovit. Tum facto silentio, Rex Sveno talibus Palmatokonem alloqvitur: Qvorsum, inqvit, illud extremum ejaculatus es? Cui ille: id, ni fallor, in corde patris tui, Regis Haraldi, fixi. Tum rex, ut sui continuo surgant et Palmatokonem e vestigio trucident, magnis imperat clamoribus. Fit ingens concursus, visqve jam paratur. Interea Palmatoko gladium stringens Fiolnerum patruum suum recta se petentem umbilico tenus gladio diffidit, hæc addens: Jam tandem licebit viros bonos impune[2] apud magnates deferre. Tantum autem favoris apud omnes aulicos sibi conciliaverat Palmatoko, ut eum cum comitibus salvum et incolumem ex aula erumpere sinerent. Hi vero ad naves citato cursu tendentes naves conscendunt et remis validissime, donec hostili metu penitus exempti essent, incumbunt.

CAP. II.

Palmatoko provincia qvadam in Vandalia donatur.

Anno autem, postqvam ex Dania in Bretlandiam Palmatoko redierat, exacto, ejus uxor Oliva diutina ægritudine afflicta humanis rebus eximitur. Cujus[3] obitus tantum Palmatokoni doloris et mæstitiæ peperit, ut eum Bretlandiæ ingens jam tædium caperet; qvod cum in dies[4] majora sumeret incrementa, confectis triginta navibus militibusqve lectissimis, piraticam exercere instituit, et in Scotia, Hybernia et meridionalibus insulis varia bella prosperis successibus gessit. Postremo in Vandaliam, eam similiter armis infestaturus, qvadraginta navibus transmisit.

[5]Vandaliam id temporis Rex Burisleifus[6] administrabat. Is, cognita Palmatokonis virtute et in bellis gerendis felicitate, suam amicitiam, si ab armis temperaret, provinciamqve Jom[7] nominatam ei obtulit, qvæ omnia Palmatoko animo benignissimo accepit.

[1] 59: Arnoddo. [2] Saaledes begge Afskr. uden Nægtelsespartikel.
[3] 1778: eximitur, cujus. [4] 1778: indies. [5] 1778: har ikke Liniebrud.
[6] 1778: Brunleifus.
[7] 1778: „Joni" ligesom „Jonisburgum", „Jonisburgenses", og endog „Joniswikingar" indtil Sect. IV. c. XI., hvorefter Formerne med „Jom"- efterhaanden gjennemføres.

Digitized by Google

CAP. III.

Jomsburgum exstruitur. Jomsburgensium leges.

Palmatoko provincia a rege donatus oppidum in ea Jomsburgum dictum sumptuosissimis impensis ædificari curavit. Hoc inter alia portum habuit vallo undiqve cinctum, in qvo ter centum triremibus locus erat. Supra portus ostium aggerem cocti lateris construxerat Palmatoko, in cujus summitate propugnaculum ingens erat ferro undiqve revinctum ferreisqve januis munitum.

Oppido omnibus fere numeris absoluto, statuta et leges Palmatoko[1] condidit, qvæ omnia in Jomsburgensium gregem recipi volentes inviolata servare tenebantur.

I. Jomsburgensium civitate neminem donari fas erat, qvi annum ætatis decimum qvintum non attigisset, et qvi qvinqvagesimum emensus fuisset.

II. Nullus item Jomsburgensium albo inscribi poterat, qvi uni viribus et armis sibi æqvali aut etiam aliqvantulum superiori terga daret.

III. Qvilibet alterius cædem tanqvam fratris[2] ulcisci legibus obligabatur.

IV. Nemo delationes[3] aut discordias inter cives serere debebat.

V. Novi si qvid afferretur, Palmatokoni illud primum indicandum fuit.

VI. Si qvis patrem aut fratrem cognatumve alterius civis interficeret, idqve, postqvam civitate donatus esset, detegeretur, privato odio vindictaqve depositis, Palmatokonis judicio causa submittenda et ex ipsius sententia decidenda erat.

VII. Omnes mulieres civitate lege perpetua prohibebantur, Jomsburgenses enim cælibem vitam vivere oportebat.

VIII. Nulli ab oppido tres dies vel plus tres dies, Palmatokone inconsulto, abesse licuit.

IX. Manubiæ et exuviæ hostibus detractæ in universum hastæ subjici (hac enim phrasi utitur *at bære til Stangen*) et sorte ducta in milites distribui debebant.

X. Nulli dicteriis alterum lædere, nec, si qvæ inter aliqvos contentio oborta esset, contumeliosis et probrosis verbis incessere fas erat.

[1] 1778: Palmatocko.

[2] 59: fratres. [3] 1778: delationibus.

Digitized by Google

XI. Non divitiarum, non consangvinitatis, non amicitiæ ergo civitate qvisqvam donari poterat. Ii enim solummodo, qvi virtute nomen suum mortalibus commendaverant[1], Jomsburgo digni censebantur.

XII. Has leges qvicunqve violaret aut contumaciter transgrederetur, summa cum ignominia ex civitate ejiceretur.

[2]Jomsburgenses æstate qvavis piraticam faciendo notis pariter et ignotis suum nomen formidabile reddiderunt, ut idcirco *Jomsvikingar* (hoc est prædones Jomsburgenses) ab omnibus appellarentur.

CAP. IV.

Sigvaldus et Thorchillus Vesetum qvendam armentis[3] *spoliant.*

Hisce temporibus Bornholmiæ vir dives juxtaqve magnæ æstimationis nomine Vesetus præfuit. Is ex uxore Hildegunda tres liberos Boonem Crassum, Sigvardum Capu[4], filiamqve Thorgunnam susceperat, qvæ Achoni Palmatokonis filio, Rege Svenone, qvi Achonem summo semper complexus est amore, procurante, nupsit, ex qvorum conjugio qvidam nomine Vagnus forma eleganti et viribus prævalidis, sed immiti ferociqve ingenio natus est. Bo Crassus tam inusitatas et portentosas vires habuisse dicitur, ut conjiciendo vix eas ullus possit asseqvi.

Fuit iisdem temporibus in Selandia baro nomine Strutharaldus[5], cui cognomen a cucullo decem marcis auri ornato inditum fuit. Ei uxor Ingigerda filios Sigvaldum et Thorchillum[6] cognomine Altum, utrumqve viribus solertiaqve præcellentem, filiamqve Tovam pepererat. Sigvaldus et Thorchillus Jomsburgum profecturi commeatum itineri sufficientem a patre sibi dari petebant. Renuit pater dicens, si profectio ipsis curæ esset, eos de commeatu sibi prospecturos. Illi hac sinistra patris sui voluntate nihil absterriti, confectis duabus navibus centumqve lectissimis militibus, mari se committunt. Qvi Bornholmiam attingentes, cum commeatu in universum destituerentur, incursione in eam facta, prædium Veseti unum armentis spoliarunt. Inde recta Jomsburgum versus cursum dirigentes a Palmatokone, cum genus et natales suos indicassent, intra muros recipiuntur. Lustratis deinde eorum militibus, qvinqva-

[1] 59: commendarant. [2] 1778 har ikke Linieskrud. [3] 1778: armamentis.
[4] 59: Cupu. [5] 1778: Struct-Haraldus.. [6] 1778: Torchillum.

Digitized by Google

ginta repulsam passi sunt. Sigvaldus vero et Thorchillus cum reliqvis qvinqvaginta civium albo inscribebantur.

CAP. V.

De Strutharaldo[1] *et filiis Veseti.*

Vesetus injuria a filiis Strutharaldi sibi illata majorem in modum offensus Regem Svenonem adit, eiqve tanqvam legitimo judici vim factam qveritur. Cui rex suam operam pollicitus, anne Strutharaldus damnum resarturus esset, se diligenter exploraturum recepit. Deinde nunciis ad Strutharaldum missis, iisqve paulo post reversis, id accepit responsi, Strutharaldum eam nondum nactum esse pecuniam, qva damnum tam leviusculum recompensaret. Porro Vesetus cum nihil boni ab Strutharaldo sibi expectandum esse intelligeret, itinere domum facto communicatoqve cum filiis consilio, qvatuor navigia longe maxima parat, distributisqve in singula viris qvinqvaginta, Selandiam versus cursum dirigit, spoliatisqve in universum tribus Strutharaldi prædiis, domum revertitur. Strutharaldus autem majora hinc mala suppullulatura veritus iisqve occurrendum ratus nuncios ad Regem Svenonem misit, qvi turbas ortas per regem sedari et componi peterent. Qvibus ille respondit, Strutharaldum propriis usurum consiliis, qvando sua tanqvam vilia et nullius momenti prius aspernatus fuisset. Strutharaldus, his auditis, decem naves itineri parabat, iisqve in Bornholmiam trajectis, Veseti tria vicissim prædia spoliavit. Qvod ad Vesetum attinet, is pacis[2] studiosissimus, cum rem ad aperta arma, ni in tempore succurreretur, deduci cerneret, Rege Svenone convento, ut suam autoritatem interponeret subditorumqve saluti consuleret, supplex petebat. Idqve rex se facturum pollicitus est, et conventu in Isora ad certum diem indicto, ibi Strutharaldum cum Veseto comparare jussit. Qvi dicto audientes, hic[3] tribus, ille viginti navibus in portum Isorensem appulerunt. At non multo post, qvam tentoria fixissent, decem naves in eundem portum provehi conspiciebant, qvarum ductores Boo[4] Sigvardusqve fuere. Ii post Haraldi discessum advenerant, ejusqve domum scriniis duobus, qvorum singula mille[5] auri puri marcas continebant, vestibus insuper viginti marcis æstimatis cuculloqve, qvi decem auri marcis ornatus erat, spoliarunt. Hi, acie instructa,

[1] 1778: Strut-Haraldo. [2] 1778: paucis.
[3] 1778: his. [4] 1778: Bo. [5] 1778: milli.

Digitized by Google

Strutharaldi tentoria petebant, eumqve ad ista repetenda provocabant. Jamqve illico armis dimicatum fuisset, nisi, rege interveniente, utriqve manus continuissent[1]. Bo[2] regis qvidem arbitrio se omnia commissurum, aurum tamen vestesqve Haraldi se neutiqvam redditurum affirmabat. Tunc rex: Id, ait, neqvaqvam permittimus, ut vestes tibi serves; scrinia auro onusta tua sint, at Haraldo vestes restituantur. Formula igitur pactionis hæc erat:

Haraldus vestes recipiat, Bo aurum possideat. tantumqve Haraldo pecuniæ, qvantum damni e direptis prædiis ei intulit, recompenset. Strutharaldus Sigvardo Veseti filio gnatam suam elocabit, qvæ aurum a Boone raptum marito in dotem adferet[3]. Vesetus tertiam bonorum partem Sigvardo concedet. In hanc formulam omnes consenserunt, eamqve junctis dextris confirmant. His gestis, domum ad Haraldum itur, Sigvardiqve et Tovæ nuptiarum solennia, præsente rege, Veseto aliisqve plurimis, celebrantur. Qvibus peractis, Vesetus cum suis domum se recepit.

CAP. VI.

Bo, Sigvardus Vagnusqve in Jomsburgensium numerum adsciscuntur.

Bo deinde et Sigvardus duabus navibus confectisqve centum militibus Jomsburgum profecti a Palmatokone propter summam bellicæ virtutis famam civium numero adscribebantur, qvorum exercitu lustrato[4], septuaginta civitate donabantur, reliqvi utpote magnis rebus gerendis inepti domum remittebantur. Vagnus autem Achonis duodecimum annum agens adeo omnibus erat formidabilis, ut ejus consortium qvilibet fere vitaret, nec id mirum: nam anteqvam duodecimum annum attigisset, tres homines interfecerat. Hæc effecerunt, ut neqve pater neqve avus maternus eum domi suæ ferre possent. Qvocirca, traditis ei duabus navibus longe maximis adolescentibusqve, qvorum nemo vicesimum annum excedebat, nemo decimo qvinto (solo Vagno excepto) inferior erat, eum Jomsburgum mittunt. Qvi cum in album civium Jomsburgensium inscribi peteret, ob ætatem, qvæ legibus nondum congruebat, ingeniumqve distortum (qvod ei Bo avunculus suus objecit)[5] primo repulsam passus est. Respondit Vagnus, legibus

[1] Begge Afskr.: conticuissent.

[2] 1778 og Gml. Kgl. Saml. No. 2434. 4. har altid Nominativformen: "Bo" = Saxo; men 59 altid: "Boö", undtagen ndf. pag. 45, Note 7. Arngrims Specim. Isl. har p. 50: "Buo".

[3] 1778: adferret. [4] 1778: illustrato. [5] 1778: Commata for Parenthestegn.

Digitized by Google

nullam fieri injuriam, si non segnius qvam, qvi decimum qvintum annum ageret, suas partes tutaretur, simulqve, vocato Sigvaldo, anne se recipi velit, interrogat. Qvi cum similiter abnueret prætendens Vagnum nullam rem memorabilem gessisse, a Vagno ad pugnam navalem provocabatur hac conditione, ut, si Sigvaldus superior evaderet, Vagnus cum suis discederet; sin vero hic, civitate donaretur. Sigvaldus nihil cunctatus cum Vagno congreditur, pugna acerrima initur. Jamqve Sigvaldi[1] pars inclinabat. Tum Palmatoko proclamans, ut ab armis abstineant, jussit. Finito conflictu ex Sigvaldi comitibus triginta, Vagni vero decem tantummodo desiderati sunt. Vagnus post id summo omnium consensu civitate donatus vitam suam et mores comitate et benevolentia omnibus probavit, virtute etiam bellica plerisqve Jomsburgensibus antecellere omnium calculis declaratus est.

CAP. VII.

Palmatoko moritur. Sigvaldus Jomsburgensibus præficitur.

Triennio post receptum in oppidum Vagnum elapso, in morbum Palmatoko incidit, qvem ubi ad extremum terminum vitam suam deducturum animo provideret, cum Burisleifo Rege, qvisnam Jomsburgensibus præficiendus esset, consilium iniit. Rex autem Palmatokoni, qvem libitum ipsi foret, successorem eligendi potestatem fecit. Qvi, gratiis magnifice actis, Sigvaldum in suum locum sufficiendum tum ob corporis vires eximias tum vero præcipue ob sapiens solersqve ingenium dicebat. Id rege, suo dato suffragio, ratum futurum promittente, Palmatoko morbo victus in fata concessit.

Qvo mortuo, Sigvaldi Jomsburgensium præfecti partim negligentia partim etiam injuria leges paulatim violari et infringi coeperunt. Jam enim mulieres in urbem receptæ sunt, aliaqve legibus a Palmatokone latis vetita, qvæ ne semel qvidem eo vivo tentata fuere, committebantur.

CAP. VIII.

Sveno dolis Sigvaldi in Vandaliam vehitur, et filiam Regis Burisleifi uxorem ducit.

Vandaliæ Regi Burisleifo tres erant filiæ, qvarum natu maxima Astrida fuit et forma et sapientia insignis, huic proxima Gunnilda, tertia Geila natu minima, qvæ Olao Triggonis[2] postea nupsit.

[1] 1778: Sigvaldo, i 59 synes Sigvaldi rettet til Sigvaldo [2] 59: Tryggonis.

Digitized by Google

Ad harum natu maximam animum Sigvaldus appulit, eamqve sibi in matrimonium collocari petiit a Rege Burisleifo suum illico cum Jomsburgensibus abitum, si repulsam ferret, minitatus. Rex, deliberandi spatio impetrato, filiam de Sigvaldi petitione certiorem reddit. Qvæ respondit: Scis, inqvit, pater, regnum tuum crebris incursionibus antehac obnoxium fuisse, qvæ nunc Jomsburgensium beneficio annis aliqvot conqvieverunt; qvod si eos abire pateris, nihil dubium est tam eorum qvam aliorum prædonum arma tibi metuenda esse. Sigvaldum itaqve voti compotem hac lege facito, ut, anteqvam meis potiatur complexibus, tributa, qvæ qvotannis Svenoni Regi Daniæ conferuntur, a regno nostro avertat, aut efficiat, ut, Svenone[1] vel vi vel dolis ad te pertracto, qvod voles, in eum juris obtineas. Has conditiones cum Sigvaldus acciperet, filiam suam Burisleifus Rex ei despondit. Ille voti compotem se factum esse gavisus Jomsburgum revertitur, et e vestigio tribus navibus in Daniam trajicit[2], et ad Selandiam non procul a loco, in qvo Rex Sveno convivium agitabat, appellit. Tum missis ad regem nunciis circiter viginti, ut se morbo pressum gravissimo invisere dignetur, supplex rogat. Res enim maximi esse momenti, de qvibus eum velit conventum, qvas aliis committere tutum non esse dicebat. Qvibus regia tecta petentibus, Sigvaldus rostra navium faucibus portus obverti, suumqve cuiqve scalmo remum alligari[3], qvasi jamjam abiturus, curabat. Jussit deinde, ut navem littori proximam triginta, intermediam viginti, regi autem suam navem decem stipato comitibus, pluribus neqvaqvam, at, si possent, paucioribus, ascendendi facerent copiam. Rex Sveno, Sigvaldi petitione audita, nihil doli suspicatus Sigvaldum convenit exspectans, si qvid vellet. Cujus adventui cum Sigvaldus gratulatus esset, et regi magnifice gratias egisset, petiit, ut aurem sibi paulisper, qvasi arcani qviddam dicturo, admoveret. Cumqve se rex[4] inclinaret, Sigvaldus eum medium arreptum pertinacissime tenuit, simulqve, ut alii remis incumbant, alii anchoras solvant, mandavit. Qvi jussa capessentes validissime naves propulerunt, paucisqve post diebus Jomsburgum pervenerunt. Svenoniani vero in littore plus sexcenti stantes, consilii inopes hunc regis sui casum deflebant. Sigvaldus domum reversus Svenoni, cujus rei gratia eum Jomsburgum secum evexisset, talibus verbis exponit: Ego, inqvit, filiam Burisleifi Regis[5] Gunnildam, ut forma ita et sapientia virgines ad unam[6] omnes vincentem, tibi[7], mihi vero Astridam, nullis cum Gunnilda conferendam,

[1] 1778: Svenoni. [2] 1778: trajecit. [3] 1778: alligare.
[4] 1778: rex se. [5] 59: mgl. [6] 59: unum. [7] Begge Afskr. mgl. "tibi".

Digitized by Google

uxorem dari petivi. Jamqve hæc ad finem perducturus Burisleifum convenio, tu hic interea me opperiere. Deinde itinere ad Burisleifum facto, talibus eum alloqvitur: Jam, inqvit, qvod mearum partium fuit, effectum dedi; tu vide, o Rex! ut id unum, qvod communi omnium utilitati inserviat, qvodqve tibi tuisqve honori cedat, agas. Burisleifus se omnia Sigvaldi arbitrio commissurum dicebat. Cui Sigvaldus sic respondit: Ego apud me constitui, id maxime e re tua futurum, si filiam tuam Gunnildam Svenoni dederis uxorem, et ille vicissim tributa, qvæ Holsatia[1] regi Daniæ confert, condonaverit[2]; qvæ si tibi conditiones haud iniqvæ videntur, ut istas Sveno accipiat, efficiam. Ita enim cum Svenone non ut privato aliqvo, sed eo, cui (licet captivo) tota Dania pareat, agendum erit: Nam si qvid durius in eum statuitur, id te haud impune ablaturum[3] existimato. His autem cum Rex Burisleifus annueret, Sigvaldus Jomsburgum se contulit, et Svenoni sollicito multaqve timenti narravit se omnia exsecutum esse, nihil restare, nisi ut Sveno tributa, qvæ Holsatia regi Daniæ solveret, in universum missa faceret: multum ad utriusqve regis dignitatem et honorem gloriæ accessurum, si Rex Sveno in potentissimorum regum catalogo merito recensendus talem socerum sibi deligeret, qvi a tributis immunis esset, prædicans. Burisleifo etiam mortuo Holsatiam ad Svenonis ditionem, si superstes foret, redituram ei inter cætera persvasit. Qvid multis? Sveno conditiones accipit, et mirum in modum sponsæ suæ amore ardere incipit. Jamqve regis et Sigvaldi nuptiarum solenniis[4] celebrandis certus dies constituitur, ad qvæ cum Jomsburgenses aliiqve proceres convenissent, largissimis compotationibus et variis facetiis oblectationibusqve (lautius enim et magnificentius convivium tunc temporis nunqvam celebratum fuisse, literis mandatum est) diem primum transigebant. Qvo die consilio Sigvaldi velamine utriusqve sponsæ faciem obduxerant. Insecuto mane cum Sigvaldi conjugem sua longe formosiorem esse Rex Sveno animadvertisset, qvid sibi fallaciarum a Sigvaldo structum esse subolevit, qvas tamen, etsi magnopere eum sollicitarent, prudentissime et optime dissimulavit. Ubi vero nuptiis finis impositus esset, Sveno cum nova nupta triginta navibus Vandalia solvit, pauloqve post salvis omnibus in Daniam pervenit.

[1] Cf. Knytl. Fm. S. XI. 179.

[2] 59: condonaveris.

[3] 1778: oblaturum.

[4] Begge Afskr.: solenniis.

Digitized by Google

CAP. IX.

Rex Sveno Baroni Strutharaldo justa facit. Jomsvichensiumqve[1] vota.

Hæc postqvam gesta essent, cum temporis non multum intercessisset, Baro Strutharaldus Sigvaldi[2] Thorchilliqve[3] pater humanis rebus eximitur. Cujus funeri Rex Sveno justa soluturus Sigvaldum et Thorchillum[4] ad convivium per nuncios invitabat. Qvi omnia magnifice splendideqve, idqve suis sumptibus instrui petierunt, seqve opinione celerius venturos pollicebantur. Sigvaldi profectionem ii, qvibus Svenonis fides suspecta erat, dissvadebant, dicentes eum fraudis a Sigvaldo sibi factæ memorem de ultione cogitaturum. Qvorum consiliis Sigvaldus minime acqviescens centum triginta navibus, assumpto secum præcipuo[5] Jomsburgensium[6] flore, in Daniam transmisit. Qvem rex apparatu et luxu regio exceptum in regiam adduci curabat, eiqve suo solio sedem proximam destinabat. Magna tum ab omnibus, tum vero præcipue a Jomsburgensibus[7] animi contentione bibebatur. Qvos ut in multum vini processisse ita, ut neqve mens neqve pes suo fungi possent officio, Rex Sveno animadverteret, ut jucundis sermonibus sese invicem oblectarent, qvos edax tempus et invidiosa vetustas[8] non facile abolerent, orabat. Cui Sigvaldus: Tu primus vota posteritatis memoria digna nuncupabis, ad qvæ nos nostra conformabimus. Tum rex: Huic, inqvit, me voto astringo, me ante triennium exactum Adalradum Angliæ Regem aut regno pulsurum aut e vivis sublaturum, hocqve pacto Angliam meo adjecturum imperio. Post hunc Sigvaldus iisdem se modis Præfectum Norvagiæ Haqvinum tractaturum jurejurando confirmavit: Cui suppetias se laturos Jomsvichenses ad unum omnes sancte pollicebantur.

CAP. X.

Consilia Astridæ Conjugis Sigvaldi.

Cum in multam noctem sermonem convivæ protraxissent, somno se composuerunt. Sigvaldus vero, cum crapulam edormivisset, ab uxore Astrida excitatus interrogabatur, possetne hesternorum

[1] Hermed indtræder i 1778, paa enkelte nedenfor bemærkede Undtagelser nær, Formerne med "Jom".

[2] 1778: Sigvardi. [3] 1778: Torchilliqve. [4] 1778: Torchillum.

[5] 59: præcipua. [6] 1778: Jonisburgensium [7] 1778: Jonisburgensibus.

[8] 59: tempestas.

Digitized by Google

votorum meminisse; qvod cum ille constanter negaret, illa sic intulit: Consiliis et viribus, si unqvam, certe nunc opus est. Tam enim heri potus magnifica pollicitus es, ut te nunqvam ea putem præstiturum esse. Et ei[1] omnia singillatim[2] recensuit. Tum Sigvaldus: Tu, qvæ sapiens solersqve prædicaris, nunc utile aliqvod consilium excogita, qvo me ipsum risui scommatibusqve aliorum non exponam. Cui Astrida: Cum regiam ingressus fueris, fronte exporrecta vultuqve, qvam potes maxime, liberali esse te velim, ne, si tristiorem solito rex te persenserit, hesternis votis animum tuum angi colligat. De qvibus[3] si sermones conferat, respondebis, vino mentis, manuum, pedumqve munia alterari, ut vir ebrius in alium pene, qvam sobrius fuit, transmutatus non immerito dicatur. Sciscitaberis deniqve, si vota solvere certum est, qvibusnam ille rebus te juvare velit. Qvod si[4] suam operam polliceatur, tu vicissim, qvot navibus te instructurus sit, percontabere, addes etiam permultis tibi ad hanc rem opus esse navigiis, si res ad optatum finem sit perducenda. Ille vero, nisi me animus fallit, suam tibi haud gravatim operam promittet hac spe fretus, qvod te vota neutiqvam soluturum certo sibi persvadet. Nisi autem vota reddideris, turpissimam ignominiæ labem tuo asperges nomini, qva illud, donec vitalem ducis spiritum, non liberabis.

Insecuto[5] die, convivis convocatis, regeqve hesterna vota in memoriam revocante, Sigvaldus ad Astridæ præscriptum se composuit. Qvi cum a rege, qvotnam se navibus instructurus esset, sciscitaretur, et ille viginti tantum navibus Sigvaldum juvaturum se diceret, Sigvaldus tam paucis navibus rem confici tam arduam non posse respondit. Et qvandoqvidem, ait, hæc expeditio, si feliciter[6] cadat alea, majus tibi, qvam ullis aliis, commodum et utilitatem afferet[7], pluribus eam navibus juvare tui est officii. Cui rex subiratus: Qvot ergo tibi opus esse judicas? Ille Sexaginta[8] respondit. Tot, inqvit rex, ubi volueris, in promptu erunt; tu, promissis maneas, vide. Tum Sigvaldus: Eæ[9], finito convivio, fac paratæ sint, etenim tum statim Haqvinum conventuri in Norvagiam transmittemus. Rex autem subtristis demisso vultu sic respondit: Istæ tibi nullam moram injicient: sed celerius, qvam putaveram, rem aggressus es. Qvibus gestis, convivio omnigenis salibus jocisqve refertissimo, cum dies permultos durasset, finis imponitur.

[1] 1778: esse; et ei. [2] Begge Afskr.: sigillatim. [3] 1778: colligat; de qvibus.
[4] 1778: velit; qvod si. [5] 1778 har ikke Liniebrud. [6] 59: Expeditio, si fæliciter.
[7] 1778: afferret. [8] 1778: sexaginta. [9] 1778: Sigvaldus, eo.

Digitized by Google

CAP. XI.

Jomsburgenses[1] *in Norvagiam trajiciunt.*

Porro, ut primum convivio finis factus est, Sigvaldus cum 70[2] majoribus navigiis in Norvagiam transmisit ei fini, ne de hisce negotiis Haqvinus certior factus copias conflaret suosqve conatus interciperet. Ille cursu potitus secundo in vigilia nativitatis Domini ad pagum Jadar appulit[3]. Ibi depositis in terram militibus, præda in colonos miseranda agitur, et inter cæteros nobilis qvidam, cui Geirmundo nomen erat, interficitur. Sed cum Haqvinum in eadem provincia, ad qvam appulerunt, versari accepissent Jomsburgenses[4], in Vichiam concesserunt, et Tunsbergum oppidum, insciis civibus, nocte intempesta oppresserunt, ut nullis effugiendi daretur copia, magnamqve auri et argenti vim interfectis eripuerunt. Cæterum vir qvidam nobilis magnæ autoritatis et apud Haqvinum summo in pretio habitus, Augmundus cognomine Albus, Tunsbergo[5] præerat. Is vitæ consulturus in contignationem domus suæ se recepit existimans se hostium tela facilius inde vitaturum. Cæterum Jomsburgensibus[6] tabulatum perfringentibus et frustillatim comminuentibus, in plateam non procul a Vagno Achonis desiliit, qvi ei brachium præcidit[7], atqve ita in sylvam proximam, unde facile sermocinationes hostium audiebat, autoremqve vulneris tam atrocis cognoscebat, pervenit. Qvinqve autem continuos dies et noctes totidem in solitudine sub dio vivere cogebatur[8], anteqvam ad loca hominibus habitata pervenire posset. Tam honorifica autem inter omnes ejus erat fama, ut nemo non eum, qvocunqve tandem perveniret, benigne exciperet, et ei debita humanitatis officia præstaret.

CAP. XII.

Haqvinus de exercitu Jomsburgensium certior fit, ejusqve consilia et apparatus.

Augmundus hostium telis elapsus non prius ab incepto[9] cursu destitit, qvam ad Haqvinum in villa qvadam cum filio Erico Barone centum stipatum comitibus[10] convivium agitantem[11] sub ve-

[1] 1778: Jomburgenses.
[2] Begge Afskr.: "70", cf. ovf. cap. IX. & Fm. S. XI. 116.
[3] 59: appulerunt. [4] 1778: Jonisburgenses. [5] albus Jonsbergo.
[6] 1778: Jonisburgensibus. [7] Begge Afskr.: præscidit. [8] 1778: cogebantur.
[9] 1778: incæpto. [10] 59: conmitibus. [11] 1778: agitante.

Digitized by Google

speram perveniret et famulis tristissimos rumores indicaret. Qvibus auditis, cum alii tum præ cæteris Haqvinus summa affectus est tristitia et mærore. Augmundum igitur ad se vocatum interrogat, qvid novi sibi communicandum habeat. Tum ille: Bellicos tibi, licet non exspectatos, rumores, o Haqvine! apporto, ingens enim exercitus et incredibilis hostium manus Vichiam invasit, et omnia prædia, vicos, tuguria ferocitate et atrocitate devastat, nec [1] prius, qvantum conjicio, absistet, qvam tu vindicibus armis ei occurreris et nefarios hostium tumultus interceperis. Haqvinus stomachabundus respondit: Non mirum est vos a spargendis mendaciis non desistere, nisi qvispiam vestrum crucis supplicio, aliis ut exemplo sit, affectus fuerit. Cui Ericus Haqvini filius respondit: Vide, ne tale, pater, temere dixeris; vir enim bonus et fide dignus est, nec libenter mentitur. Tum Haqvinus: hominem te novisse oportet, cum ei tam tenaciter patrocineris. Ad hoc Ericus: Certe, nisi me animus fallit, aut oculi male prospiciunt, Augmundus cognomine Albus familiaris et cognatus tuus est, et [2] ab eo non raro lætius meliusqve excepti sumus, qvam a nobis nunc excipitur. Continuo Haqvinus eum ad se vocari jubet, agnitumqve interrogat, qvis exercitus dux sit, qvodve ei nomen. Cui Augmundus Sigvaldum Strutharaldi, Boonem et Vagnum exercitus coryphæos esse respondit. Et in evidentiorem rei certitudinem brachium mutilum omnibus astantibus [3] ostendit. Ibi Haqvinus amici casum tam acerbum gemens exclamavit: Eheu, summo affectus es damno! Scis, obsecro, qvis tibi tam atrox et grande vulnus inflixerit? Respondit Augmundus: Qvantum ex ipsorum inter se colloqviis colligere potui, Vagnus Achonis hoc mihi damnum intulit. Pretiosum haud dubie annulum, Vagne Achonis, lucratus es, qvem manui, qvæ viro e tabulato desilienti abs te præcisa [4] est, detraxisti. Tum Haqvinus: Ex omni militum numero, qvos tota hæc mundi machina continet, nulli sunt, qvorum arma magis metuam, qvam Jomsburgensium [5]. Jam enim et maturo consilio et viribus opus esse video. Nunc igitur mora omni deposita, ad Svenonem filium meum nuncii mittendi sunt, ut exercitum, qvam maximum potest, colligat, et per totam [6] Throndhemiam [7] eos conscribat, qvi armis gestandis idonei censentur, et omnes naves mediocris magnitudinis armis et machinis bellicis instruat. Hanc autem profectionem Erico filio suo demandat dictitans omnes, eo præsente, ad arma sumenda alacriores fu-

[1] 59: devastat. Nec. [2] 59: est Et. [3] 1778: adstantibus.
[4] 59: præscissa; 1778: præscisa. [5] 1778: Jonisburgensium.
[6] 1778: totum. [7] 1778: Trondhemiam.

Digitized by Google

turos. Tum, bellicis signis erectis, undiqve milites ipse Haqvinus conflavit, qvibus vitæ et rei familiaris defendendæ cura aliqva fuit. Jamqve in Sunnmairia[1] ad insulam Hod Haqvinus cum filiis Svenone et Erico aliisqve Norvagiæ proceribus navibus trecentis stipatus convenerat. Hæc classis in sinu Hiorungavog Jomsburgensium[2] adventum opperiens in anchoris stabat.

Jomsburgenses[3] vero, Vichia relicta, in septentrionalem Norvagiæ plagam misera in omnes cruciatus exempla edentes navigarunt, sinumqve Lupi (ut vocant) et Stad (sive pagus sit sive provincia)[4] prætervecti ad insulas Militares[5] cognominatas appulerunt. Cumqve commeatus acqvirendi ergo in insulam continenti viciniorem Vagnus trajiceret, forte fortuna provectæ ætatis rusticum Ulvonem nomine capras duodecim vaccasqve tres agentem offendit. Qvem[6] ubi ad naves cum armentis cogi Vagnus mandasset, respondit Ulvo: Siccine Jomsvichenses[7], ex qvorum numero vos esse reor, militiam exercent? Vaccas, capras et hædos miseris colonis surripiendo nonne honestum sibi parant nomen? Ego certe majoris gloriæ materiam nunc in manibus esse putavi, cujus causa tam difficilem expeditionem vos suscepisse autumo. Vagno autem, qvam materiam prædicaret, interrogante, respondit Ulvo, Haqvinum in sinu isti insulæ propinqvo duabus aut ad summum tribus stipatum navibus classem suam exspectare, eumqve nunc levi negotio e medio tolli posse asserebat.[8] Tum Vagnus: Ad naves, ait, nos comitaberis, viamqve, qva in sinum[9] itur, monstrabis. Qvod[10] cum ille, licet invitus, subiret, Sigvaldum reliqvosqve Jomsvichenses[11] de his certiores reddit Vagnus. Qvibus auditis, anchoras protinus solvunt, iterqve sinum versus, ductore Ulvone, suscipiunt. Cumqve ad fauces sinus fere perventum esset, Ulvo in mare se conjiciens recta continentem hostes adesse Haqvino significaturus petebat; eum autem Vagnus nantem hasta trajecit sicqve ejus conatum intercepit. Jomsvichenses vero, ut in sinum ventum erat, cum eum navibus undiqve constratum viderent, acie instructa, cujus medium Sigvaldus cum fratre Thorchillo[12], Bo cum Sigvardo Capu[13] dextrum, Vagnus vero et Biorno Bretlandus sinistrum tenebant, provehebantur.

[1] 1778: summaria; ogsaa i 59 har staaet Summaria, men "m" er rettet til "nn" og "i" indskudt efter "ma" af samme Haand.
[2] 1778: Jonisburgensium. [3] 1778: Jonisburgenses.
[4] 1778: Stad, s. p. s., s. p., uden Parenthestegn. [5] 1778: militares.
[6] 1778: offendit, qvem. [7] 1777: Jonisvichenses. [8] 1778: afferebat.
[9] 1778: sinu. [10] 1778: monstrabis, qvod. [11] 1778: Jonisvichenses.
[12] 1778 stadigt: Torchillus etc. uden "h". [13] 59: Boö cum Sigurdo Caupu.

Digitized by Google

CAP. XIII.

Acies Haqvini. De Enaro poeta et Haqvino.

Haqvinus Baro et Ericus, conspecta Jomsvichensium classe, illico classicum cani jubent. Inde acie instructa, signisqve militaribus erectis, Haqvinus, cæteris subseqvi jussis, primus obviam hostibus tendit. Ordines autem hunc in modum dispositi erant, ut Sigvaldum Sveno Haqvini[1], Sigvardus cognomento Steglingus ex Halogia, Thorus[2] cognomine Cervus, Gudbrandus ex provincia Daulum[3] exciperent. Cum Thorchillo fratre Sigvaldi Skeggus de Yrium vir nobilis, Styrkarus de Gimsum[4] pugnam conserebant. Contra Boonem ibant Thorchillus Midlangerus, Rognvaldus de Ærvik[5], Hallsteisteinus Kerlingabane[6] (vetularum interfector) de Fiolum[7]; Sigvardum[8] Capu[9] Thorchillus Leira et Armodus de sinu Omundi cum filio Arnero petebant. Porro Vagnum Ericus Haqvini Baro, Erlingus de Skugga et Gisserus Hvite[10] (hoc est Albus)[11] excipiebant. Biorno Bretlandus, Enari cognomine Parvi, Hallvardi[12] et Havardi nobilium impetum sustinuit. Haqvinus vero circuibat acies suos in pugnam accendens ordinesqve, sicubi[13] opus erat, reficiens.

Haqvinum et Ericum qvatuor Islandi in hoc proelium secuti sunt, inter qvos uni, eiqve poetæ insigni, Enaro nomen erat, qvi cum prius in maximo apud Haqvinum fuisset pretio[14], coepit hic in eum animo aliqvantulum esse iniqviore, idqve hac de causa, qvod Enarus defectionis ad Sigvaldum, Jomsburgensium ducem, insimulatus falso fuerat. Cum autem Enarus Haqvini, qvi nugis delatorum aures dederat faciles, animum de die in diem maligniorem experiretur, abitum parabat. Cæterum, id Haqvino animadvertente, inhibitus est, et ab eo lancibus argenteis sed deauratis[15], libris duabus, una aurea, altera argentea, imagines Jovis et Plutonis seu Othyni[16] (qvos Haqvinus venerabatur) exprimentibus donatus manere jubetur. At Enarus nihilominus stomachabundus Haqvinum idololatram cla-

[1] Begge Afskr. og 2434 har: "Erici". [2] 59: Thorerus. [3] 59: Dölum.
[4] 1778 og 2434: Gunsum. [5] 1778: Exvyk; 2434: Æruick; 59: Røgne d. Æ.
[6] 1778: Halsteinus Kerlingabanæ; 2434: Halstenus kierlingbane.
[7] 59: Fiölum. [8] 1778 & 2434: Sigvaldum. [9] 59: Caupu.
[10] 1778: Huite; 2434: huitte. [11] 59: Comm. for Parenthestegn.
[12] 1778 & 2434: Halvardi. [13] 1778: sic ubi. [14] 1778: prætio.
[15] 1778: de auratis.
[16] 59: Odini. Cf. Bartholin: Antiqvit. Dan. lib. II cap IX pag. 471.

Digitized by Google

mitabat. Imaginibus autem hæc erat vis addita[1], ut, si qvando rebus secundis oblectabatur, imagines per lances ludere viderentur, sin vero secus, eæ immotæ steterunt. Unde Enarus Skalaglam[2] (lancium strepitus) dictus fuit, qvi, hoc accepto dono, ad saniorem mentem redit.

Alteri Islando Thorleifo Skuma nomen fuit, is etiam condendorum rythmorum arte clarus Erico Baroni adhærebat; tertius Vigfusus[3], qvartus vero Theodorus fuit.

CAP. XIV.

Primus Haqvini cum Jomsburgensibus[4] conflictus, et de Aslacho[5] mirabilia et inaudita qvædam.[6]

Post hæc, erectis signis, accerrima initur pugna, cumqve aliqvamdiu æqva utrinqve fortuna certatum esset, pars Haqviniana, qvæ cum Boone dimicabat, inclinare coepit. Qvod animadvertens Ericus Baro, relicto Vagno, Boonem adoritur, eoqve aliqvantulum repulso, ordinem in pristinum locum restituit. Interea Vagnus ingenti conatu Erici socios impetens maximis eos cladibus affecerat. Ericus etiam reversus gravissime a Vagno excipiebatur. Hic enim cum Aslacho qvodam Calvo, in Erici navem incursione facta, omnes pedem retroferre, illo ad dextrum, hoc ad sinistrum navis latus liberam viam sibi parante, coegit. Ericus autem cum suis illico actum, ni valida manu isti duo depellerentur, animadvertens suos ad pugnam graviter hortabatur. Qvorum aliqvi cum Aslacho congressi nunc securi nunc vero[7] gladio ejus caput, qvo denudato proelium ingressus fuerat, petebant. Verum, licet ista totis viribus capiti ejus illisa atqve impacta forent, is tamen nihilominus vulneris expers evasit. Qvem ut ita impune grassantem Vigfusus Islandus animadverteret, arrepta incude[8], ita eum dedolavit, ut foros[9] cerebro suo Aslachus commacularet. Vagnus vero a Thorleifo clava[10] percussus ad suos repellitur, qvi tamen paulo post alteram in Erici navem magna Norvagis damna inferens incursionem fecit.

[1] 1778: additæ. [2] 59: Skaulaglamm. [3] 1778: Vig Fusus.
[4] 1778: Jonisburgensibus. [5] 59 overalt "Aslakus" etc.
[6] 1778 tilføier med samme Haand men senere Blæk: creditu.
[7] i 1778 tilføiet senere med samme Haand; 59 mgl.
[8] 1778: induce. [9] Begge Afskr.: fores. [10] 1778: clavo.

Digitized by Google

CAP. XV.

Haqvinus nefaria litatione filium suum mactat.

Haqvinus Baro, ne sui proelio victi succumberent, metuens, nisi convenienti aliqvo occurreretur auxilio, paucis stipatus sylvam vicinam petiit, seqve in terram prosternens, facie versus septentrionem conversa, divam Thorgerdam Holgatroll cognominatam talibus summa animi contentione coepit invocare.

Huc, inqvit, Thorgerda, aures patentes adhibeto, eumqve, qvi tibi toties hostias libavit, qvi te tot precibus, nunc qvam irritis, defatigavit, qvi te omnibus diis semper prætulit, qvem tu multoties ex impendentibus malis, qvo gravioribus, hoc libentius eripuisti, eum, inqvam, nunc benigno vultu aspicito, votiqve compotem facito, inqve extremis constitutum malis victoriam nostris concedendo juvato. Tu, qvæ omnia super terram degentia, qvæqve subtus ea sunt, tuo æterno regio imperio regis, qvæ ventos excitas, eosdemqve sedas, qvæ tempestates, grandines immoderatasqve pluvias cies, tuam nunc exerce[1] potentiam, ut tuum jam demum imperium omnes agnoscant et pertimescant. Ii felices et terqve qvaterqve beati, idqve jure optimo, reputantur, qvos tu donis tam eximiis, tam sublimibus dignos censes, tuoqve favore complexa fueris, et ii deniqve ter omnium misserrimi, a qvorum salute fueris aversa. His enim poenas irrogas tristissimas, qvicunqve bilem tibi conciverint. Et certe, nisi meis annueris precibus, mihiqve te facilem dederis, te mihi iratam, nescio unde, desperabundus colligo. Tu vero virtute tua sapientiaqve meam prævenias stultitiam, eumqve, qvi te submisso semper animo coluit, qviqve tuas leges studiosissime semper observavit, in gratiam recipias victoriaqve bees, oro.

Qvibus dictis, somno se composuit: Per qvietem vero videre visus est Thorgerdam sibi offensam nec preces exaudire nec hostias, qvas oblaturus erat, acceptare velle. Cumqve humani sangvinis victimam[2] polliceretur, etiam illam Thorgerda[3] respuebat. Ultimo vero, cum, qvæcunqve vellet, ipsius se aræ destinaturum, se cum filiis Svenone et Erico exceptis, promitteret, illa filium ejus Erlingum, septennem optimæ spei puerum, poposcebat. Ille dicto audiens filium lictori cuidam Erlingum[4] interficiendum dedit, qvo interfecto, et sangvine aris asperso, Haqvinus ad naves lætus pergens suos ad pugnam fortiter conserendam[5] victoriam certo denuncians hortabatur.

[1] 59: exere. [2] Begge Afskr. har: victima. [3] 1778 mgl.
[4] 1778: Erlingo. [5] 1778: conferendam.

Digitized by Google

CAP. XVI.

Jomsburgenses inauditis miraculis devincuntur.

Dum ita summis utrinqve conatibus certabatur, nubecula qvædam versus septentrionem (antea enim serenitas mira cum coeli tranqvillitate fuerat) exoriri visa est. Qvæ[1] cum magis magis[2] assurgeret, tantum secum derepente[3] tempestatem ex vento validissimo, gelu intentissimo et grandine inusitatæ magnitudinis conflatam attulit, ut talem aliqvando contigisse nullis monumentis proditum unqvam fuerit.

Huic[4] autem tempestati faciem Jomsvichenses obvertebant, qvi, ut plurimi Norvagorum, ob calorem eo die ex arduo labore obortum vestibus exuti et loricis solummodo corpus amicti erant. Unde permultorum Jomsvichensium vitam hæc tam subita aeris intemperies tristi exitu claudebat. Havardus vero Boonis comes aliiqve qvam plurimi, qvibus perspicaciores oculos natura dederat, hoc eodem puncto mulierem qvandam in editiore navis Haqvini pergula stantem eamqve a qvovis digito missilia in Jomsburgenses torqventem et assidue eos prosternentem animadverterunt. Eandem etiam Sigvaldus, omnibus id comprobantibus sociis, vidit: Is asserebat, non cum hominibus sed dæmoniis nunc rem esse. Hac vero tempestate se aliqvantulum remittente, Haqvinus denuo Thorgerdam ejusqve sororem Yrpam invocare coepit addens victoriam, si modo contingeret, satis se magno pretio emisse. Tum priore longe sævior tempestas eos invasit, et Jomsvichenses tam inusitatis grandinis ictibus converberavit, ut oculorum usum eis adimeret. Jamqve duas in Haqvini nave[5] mulieres, ambas eodem, qvo priorem viderat, officio fungentes, Havardus conspexit. Maxima tum Jomsvichensibus damna illata sunt; qvibus licet homines dæmonesqve negotium facesserent, animo tamen acri, qvoad licuit, fuerunt et constanter se defenderunt.

Hoc[6] tempore in Boonis navem Thorchillus Midlangerus incursionem fecit, Booniqve partem nasi primoresqve dentes cum mento gladio abscidit. Tum Bo[7]: Certe Danas virgines posthac svavia nobis basia dare pertædebit. Deinde Thorchillum aggressus in medium dissecuit, qvo facto, cum scriniis auro onustis, qvæ Strutharaldo qvondam eripuerat, in mare prosiliit. Hic erat illius exitus,

[1] 1778: est, qvæ. [2] 1778: magisqve. [3] 1778: de repente.
[4] 1778 har ikke Liniebrud. [5] 1778: naves.
[6] 1778 har ikke Liniebrud. [7] Begge Afskr. har: "Bo".

Digitized by Google

qvem communis omnium fert opinio in angvem versum ingentem, auro incubantem sinum istum occupare. Angvem enim post id multoties conspectum perhibent.

Dum hæc aguntur, Sigvaldus, summus Jomsvichensium princeps, fuga facta, ut idem reliqvi faciant, jubet. Vagnus vero id animadvertens arreptam hastam Sigvaldum confossurus in eum torsit, qvæ tamen præter Vagni exspectationem virum ad clavum sedentem transvolavit. Tum Vagnus ira percitus exclamavit: Hominum, inqvit, turpissime et effæminate canis, cur primus omnium turpi fugæ te das tamqve gnavos milites in extremis constitutos deseris? Egregiam vero tibi laudatissimisqve Jomsvichensibus, qvos effrenis[1] tua amentia huc perduxit, hoc pacto laudem paras! Aliter Palmatoko, si in vivis esset, nobiscum ageret. O! funestum diem, qvo te in ducem accivimus!

Sigvaldus[2] his nihil permotus manibus pedibusqve fugam moliebatur. Eum continuo Thorchillus viginti navibus Sigvardusqve Capa[3] insequuti sunt. Jamqve nox appetebat. Haqvinus autem et Ericus cum reliqvis Norvagis proceribus in terram descenderunt, custodia prius posita, ne cuiqvam Jomsvichensium, qvi reliqvi erant, effugiendi spes esset.

Haqvinus deinde, tentoriis positis, divæ Thorgerdæ potentiam exploraturus grandinis molem trutina expendit. Cujus singula grana monetæ vel ponderis Eyri[4] nominatæ gravedinem adæqvabat. Reliquum noctis in ligandis curandisqve vulneribus consumitur.

Porro[5] Vagnus et Biorno Bretlandus, qvi soli cum sociis octoginta ex Jomsvichensibus remanserant, inter se consultabant, an in navi Haqvino[6] se dederent, an vero tentanda fortuna, et, an salvi terram aliqva ratione pertingere possent, tentandum esset. Sed cum posterior universis arrideret sententia, malo in mare deposito omnes sese commiserunt, qvod ad scopulum qvendam a continente longo aliqvantulum intervallo semotum, qvem tamen illi pro continente habebant[7], eos detulit[8]. Ibi viginti ex eis vulnerum sævitia eadem nocte vitam finierunt. Reliqvi insecuto mane capti, ad funem qvendam alligati supplicio asservabantur.

Eadem[9] nocte Haqvinus ignem accendi curaverat, ad qvem cum inter alios Gudbrandus Albus Haqvini cognatus et amicus in-

---

[1] 1778: effrænis. [2] 1778 har ikke Liniebrud. [3] 59: Caupa, 1778: Capu.
[4] Begge Afskrifter har "Eyri". [5] 1778 har ikke Liniebrud.
[6] 1778: Haqvini. [7] 1778: habebat.
[8] Punctum: "Sed—detulit". saal. i begge Afskr. [9] 1778 har ikke Liniebrud.

Digitized by Google

timus se foveret, sagitta confossus vitam cum morte commutavit; cujus mortis autorem perqvirendi ergo cum naves a Jomsvichensibus relictas Thorchillus Leira et Sveno scrutarentur, militem qvendam nomine Havardum in Boonis nave pedibus orbum se ejus facinoris[1] autorem esse fatentem invenerunt, qvem gladio Thorchillus confodit.

CAP. XVII.

Jomsburgensium constantia hic describitur.

His gestis, de Jomsburgensibus sententia lata est, ut videlicet capitis supplicio afficerentur. Horum tum temporis ubiqve locorum constantia prædicabatur, qvod mortis metu neqvaqvam tangerentur, qvod, an ita se haberet, Thorchillus Leira carnificis fungens officio experiri voluit.

1. 2. 3. Jamqve primum tres adducebantur, qvorum capita, cæsarie virgis implicata, lictores substinebant, ne se deprimendo ictum eluderent. Hos continuo Thorchillus capite plexit. Deinde Haqvinum alloqvitur: Audivi, inqvit, sæpius, Haqvine, eum, qvi tres homines continuo ordine decollat, animo fore abjecto et timido. Num qvid[2] autem in me illud animadvertis? Cui Haqvinus: Non minus perspicio; attamen, nescio qvid, color faciei tuæ immutatus mali ominis mihi præ se ferre videtur.

4. Qvartus ad locum supplicii adductus a Thorchillo, qvonam animo mortem subeat, interrogatur. Is, cum animo intrepido eam se subiturum, qvandoqvidem sibi, ut patri, moriendum esset, respondisset, per Thorchillum decollatur.

5. Qvintus adductus similiter respondit, se legum a Palmatokone latarum parum memorem, si mortem iniqvo ferret animo. Semel enim omnibus moriendum esse. Qvibus dictis interficitur.

6. Sextus nihil magis in votis fuisse ajebat, qvam cum laude et gloria mortem oppetere, qvod cum nunc demum sibi contigisset, gladio lubentem et impavidum collum se præbere. Qvem etiam Thorchillus capitis supplicio affecit.

7. Septimus ut adductus est, ita inqvit: Mors, ait, vita mihi potior est multo, ideoqve me qvam citissime e[3] vivis exime. Interea tamen, ut cultellum manu teneam, largiaris, oro. Jomsvichenses enim diu hanc[4] agitarunt controversiam, an aliqvo sensu caput trun-

[1] 1778: fascineris. [2] 59: Nunqvid. [3] 59 mgl. [4] 59: hanc diu.

Digitized by Google

cum præditum sit. Id si verum fuerit, ego decollatus cultellum terræ impingam, sin minus, cultellus e manu decidet. Eo supplicio affecto, culter, prout par erat, sponte cecidit.

8. Jamqve Octavus ad supplicium trahebatur, qvi mortem, ut socii, se non flocci facere respondit: Unicam tamen petitionem, inqvit, me apud te, Thorchille, obtinere facias, ut a fronte meum petas jugulum diligenterqve animadvertas, an ego ulla in re pertimescam vel etiam ullum superciliorum nutum edam. Id vero cum Thorchillus egisset, nullam in eo timoris notam animadvertit.

9. Nonus vero eleganti, mirum in modum, cæsarie, ubi suam in morte perferenda constantiam copiose prædicasset: Id unum, ait, mihi concedi peto, ut non ab apparitoribus sed Haqvini aliqvo eximiæ virtutis milite ad supplicium ducar, insuper is, cui id muneris demandatum fuerit, manibus suis crines meos involvat. Ego enim, qvi eos tam diligenter a sordibus hactenus et immunditie conservavi, nolo eos in extremo vitæ puncto cruento sangvine commaculari. Cujus petitioni Haqvinus acqvievit et id muneris cuidam aulico demandavit, qvi utrumqve brachium crinibus implicaret ejusqve caput sustineret. Thorchillo autem gladium in eum stringente, Jomsvichensis se subduxit, ictumqve sibi intentatum in militem, cui Thorchillus brachia[1] amputabat, convertit. Huic Jomsvichensi, qvi Boonis se filium octodecim annos natum prædicabat, Svenoni nomen erat; ei pacem a patre, sed ægre tamen, Ericus impetravit.

10. Porro Decimus animo lubentissimo mortem se oppetere dicebat, si prius, qvæ vovisset vota, posset solvere; Erico autem nomen votumqve sciscitante, nomen sibi Vagno esse respondit, voto autem se adstrictum ajebat ad stuprum filiæ Thorchilli Leiræ inferendum. Cui Thorchillus: Ego, inqvit, ut isthuc votum non succedat, efficiam; simulqve gladio eum petere statuit. Qvod animadvertens[2] Biorno Bretlandus Vagnum, qvi alterum pedem solutus, alterum fune constrictus erat, manibus valide propulsum præcipitem dedit, qvo factum est, ut Thorchillus, qvi totis viribus ensem impulerat, funem dissecaret gladiumqve, sed inopinato, dimitteret. Fune discisso, Vagnus se continuo in pedes, arrepto gladio, Thorchillum confodit.[3] Post id, Erico pacem offerente, Vagnus eam se respuere ajebat, nisi omnes superstites Jomsburgenses in gratiam reciperentur; id Ericus ita futurum recepit, qvod tamen ægerrime apud Haqvinum obtinebat.

Porro, his transactis, Vagnus Thorchilli filiam Ingiburgam[4]

[1] 1778: bracchia. [2] 1778: animadvertans.

[3] Punctum: "Fune—confodit." saal. begge Afskr. [4] 59: Ingiborgam.

Digitized by Google

duxit uxorem, primoqve vere magnificentissimis ab Erico donatus muneribus in Fioniam transmisit, cui multum diuqve tam bello qvam pace insignis præfuit. Sigvaldus vero Thorchillusqve fratres Selandiæ summa cum laude imperarunt. Fuit autem Sigvaldus ante alios ob sapiens solersqve ingenium commendabilis, qvi qvali esset animo primo intuitu et primo congressu haud facile erat dignoscere. Multa de eo adhuc commemoranda restant, qvæ[1], qvoniam peculiaribus sunt mandata historiis. iis consulto supersedemus.

Confecto bello Jomsvichensi, Haqvinus Norvagiæ regnum non multum temporis administrabat. Erat autem in subditos post id justo iniqvior, unde a famulo proprio a rusticis ad hoc facinus[2] illecto e medio sublatus est.

Enarus poeta Islandus in patriam renavigans in sinu[3] Islandiæ *Breida-fiord*[4] suffocatus est. Lances vero ab Haqvino ipsi donatæ ad insulam qvandam ejusdem sinus appulerunt, qvæ nomen Skaley[5] inde sortita fuit. [6]Porro Theodorus Islandus, qvi brachium dextrum in hoc proelio amiserat, post id a sinistræ usu Scæva dictus fuit. Is hanc historiam Islandis diligentissime retulit, qvi eam posteritati conservarunt.

At Jomsburgum, hoc finito bello, ad pristinum florem nunqvam rediit, nam qvod prius nobilissimorum laudatissimorumqve toto fere orbe militum erat receptaculum, illud mercatorum colluviei, dum Rex Burisleifus in vivis adhuc esset, inserviit.

Historiæ Jomsvichensium
Finis.

---

[1] 1778: qva. [2] 1778: fascinus. [3] 1778: sinus. [4] 59: Breida-fiörd.
[5] 59: Skaaley.
[6] Passus: "Porro Theodorus — conservarunt" citeres af Bartholin: Antiqvit. Dan. lib. I. cap. XI. pag. 189.

Digitized by Google

Digitized by Google

Hjörungavaag.

ald.		**Vagn Ákason.**
kor ir), af um.		Sveinn Hákonarson, Skeggi af Yrjum, Rögnvaldr ór Ærvík.

n , pp Ærvik.	Erlingr Hákonarson,[2] Járnskeggi af Yrjum, Styrkárr af Gimsum.	Sveinn Hákonarsunr,[4] Gizurr hviti, Þorkell leira.
jarl.	**Þorkell háfi.**	**Vagn Ákason.**

rnskeggi af Eyrium, Sigurðr steiglingr, Þórir hjörtr.	Sigurðr jarlsson, Ármóðr, Árni.	Þorkell miðlangr, Hallsteinn kerlingabani, Þorkell leira.
keggus de Yrium, yrkarus de Gimsum.	Torchillus Leira, Armodus, Arnerus.	Thorchillus Midlangerus, Rognvaldus de Ærvik, Hallsteinus Kerlingabane,

"Bo cum Sigvardo Capu dextrum".

Yrjaskeggi, Sigurðr steiklingr, Þórir hjörtr.	Ármóðr, Árni, (Fiðr tilf. No. 7.)	Þorkell miðlangr, Hallsteinn kerlingabani, Þorkell leira.
kell hinn háfi.[6]	**Sigurðr kápa.**	**Búi hinn digri.**

al lauss við svá. Fylkingararmrinn nyrðri (Flat. I. 187 &
G. XI. 127.) Fm. S. XI 131
= Hmsk. p. 186.)

[2] 8 f.: Á bakborða fylking Hákonar jarls lögðu fram: Erlingr — —. I útanverðum armi
[4] No. 7: Geirmundr hviti. [5] No. 7: oversprungen.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SEP 4 1895

DUE FEB

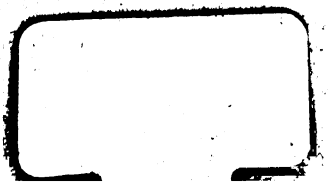

Digitized by Google

Scan 4870.180
Jomsvikinga-saga i latinsk overs.
Widener Library 003167959
3 2044 084 741 883

Digitized by Google